

Interviu săptămînii

IRENA LASOTA

Președinta Institutului pentru Democrație în Europa de Est, sponsorul abonamentelor cu preț redus la Revista "22"

pag. 4-5

S. Damian polemizează cu Andrei Cornea

pag. 12

Așa arată căminele pentru care se luptă studenții

pag. 8-9-10

Demisiile Anei Blandiana, a lui Octavian Paler și a lui Mircea Dinescu au ținut pe afiș și săptămîna trecută criza US. Sub reflecțoarele lacome, breasla literară și-a etalat drama și farmecul, ca o vedetă conștientă de efectul genelor ei înlăcramate. Expresivitatea textelor și umilința de a fi ajuns în situația să se explice în public contrabalansate de plăcerea și obișnuința scenei, interferența adverșurilor partiale, au lăsat un gust amar. Cum am înțelege astăzi celebra imagine televizată în care președintele US, azi demisionar, lansa țărui întregi semnul victoriei?

Acum se vede bine cine sănătățile învingătorii.

S-a spus de mai multe ori că US este o instituție stalinistă, sortită pieirii în democrația "sans rivages" în care ne-am cufundat. Divizată de opțiuni politice, sărăcătă de economia de piață sălbatică în care a fost aruncată fără ancora legii sponsorizării, a legii drepturilor de autor etc., frustrată și dezamăgită (chiar și cei adăpostiți sub umbrela de la Cotroceni au pierdut ceva – respectabilitatea), ea pare să confirme cele mai sumbre predicții. Dar cine în 1981 a avut, ca mine, ocazia să asiste la Conferința Scriitorilor se trezea năucit din deșertul birocratiei comuniste într-o oază neașteptată. Votul secret, invocarea obsesivă a statutelor, micul pluripartidism, coalițiile și compromisurile, strategia complicată pusă în slujba promovării valorii lingă obolul plătit Cezarului, discursurile contra Puterii care asigurau un loc în Consiliul de conducere și, nu în ultimul rînd, sentimentul prețios și rar al solidarității explică de ce după 1989 acest fragment de societate civilă (jumătate ghetou, jumătate cartier rezidențial) a alimentat tabără Opoziției și presa independentă. (Explica și eșecurile acestor zone: firava legătură cu realitatea, plăcerea mitologilor, obișnuința scenei și a monologurilor, naivitatea etc.)

Însă lucrul cel mai grav petrecut apoi la US este faptul că adeptii teoretici ai schimbării nu au intenționat și nu au putut să gestioneze acasă la ei schimbarea. În ciuda programului lor (și în conformitate cu programul Puterii), au păstrat aceiași funcționari coruși, incompetenți și cu epoleti, sau au făcut noi angajări fără să ia competența în calcul (chiar după repudiatul model comunist).

După ce, cu usurătatea specifică, presa va trece la următorul subiect fierbinte, are să se vadă dacă mai există cineva în localul din Calea Victoriei în stare să arunce gunoaiele, să strângă cieburile și să intindă o față de masă curată, chiar dacă fără fastul de odinoiară. Se va vedea atunci și că în discuție a fost nu scriitorul (captura fragilă, egocentrică, capabilă de gesturi mari, dar mai

puțin capabilă de comportament egal) și a cărui carte de vizită e doar talentul. În discuție s-a aflat managerul cultural care în condiții seismice (tranzită cu specific românesc) construiește și aplică zile de zi strategia administrării unei instituții. Se va vedea că în ciuda neregulilor pe care am fost primii să le semnalăm, US a reacționat în parametrii de normalitate, chiar și într-un ultim cearșaf, întrucât responsabilitatea a fost luată în seamă. "Demisia de onoare", comportamentul public pe care presa încearcă să-l introducă după standardele prezente în lumea democratică, a funcționat încă o dată tot numai în spațiul Opoziției, confirmând concluziile lui Sorin Antohi în un recent sondaj CIS. Cum în același timp Ministerul Culturii a împărtășit cu US prima pagina a ziarelor, se va vedea că diferența dintre ele este cea dintre o casă – fie ea și Casa Verescu – și un buncăr, din care răzbate aerul greu al restaurației.

Dacă Opoziția are puțină experiență în privința numirilor în funcții, Puterea, confruntată cu ele zile de zi, ignoră faptul că în perioada în care am intrat competența și onestitatea sunt obligatorii în administrație. Nu pentru reușitele lor artistice și nici pentru prezența în regalele mai mult sau mai puțin oculte de sprijin al Puterii, ci ca să reprezinte cultura română și să godspodărească un minister vestit de sărac ar trebui să fi fost numiți prozatorul Petre Sâlcudeanu, criticii literari Mircea Tomuș și Mihai Ungheanu ori poetul Ion Gheorghe și Anghel Dumbrăveanu.

Având în vedere aceste argumente, ai avea de ce să te miri de pildă că un departament ca Dialogul Internațional, menit să scoată România din izolare în care s-a cufundat decenii la rînd, a fost încredințat tocmai unui adept al protocronismului ("teoria" transpunerea aberant complexelor de inferioritate românești). Dacă nu pot să refaci traseul logic care a inspirat o astfel de numire, pot în schimb, amintindu-ți de Paul Everac, directorul general al Televiziunii, să remarcă repetiția tipologică. Date fiind cunoșutele reacții emotionale ale președintelui Iliescu, ai putea să citești într-o asemenea neinspirată numire dorința de revanșă, de umilire a breslelor scriitoricești care încă din primavara lui '90 a refuzat să-l întâlinească și să repete relația avută cu predecesorul său. Numai că atât de interesat cum e de imaginea României în lume, președintele Iliescu ar trebui să-și amintească în ce măsură ea este legată de imaginea culturii române. Eșecul crozierelor costisitoare cu program de Cintarea României și expoziție de cămin cultural, în care Ministerul Culturii și-a îngăduit să risipească banii, e doar unul din multele exemple ale costurilor incompetenței.

I. Reformă, un cuvînt acceptat fără rezerve. Din istorie cunoaștem "Reformă", acea mare acțiune care a divizat creștinismul. Este vorba de o transformare în interiorul creștinismului, nedepășind lumea catolică.

Mai recent, prin "reformă", Dubcek a încercat să realizeze un "comunism cu față umană", Gorbaciov (numind reformă - perestroikă) a încercat să realizeze un "comunism democratic", iar Iliescu un "comunism original". Rezultatele - toate lamentabile - se văd, deoarece comunismul nu poate fi reformat, cel mult fărat, fără care dispără și reapare în timp adevărată față hidroasă a comunismului inițial. Reforma poate transforma ceva în interiorul unui sistem existent dar nu poate transforma sistemul în altceva. Cu toate acestea, noi, opozitia democratică din România, folosim curent termenul de "reformă"; oare dorim și să facem din "comunism" un neocomunism sau cauza similară?

"Schimbarea radicală" - acesta pare a fi termenul adecvat pentru forțele democratice. Termenul folosit în campania electorală de dl. Emil Constantinescu a fost, se pare, nejustificat și prea repede uitat.

2. Economie de piață, probabil mai corect "economie de piață liberă, concurențială". Indiferent cît de frumos sună în alte limbi cuvintele "reformă" și "economie de piață" la noi sună fals și au ajuns demonetizate, aducând mult rău la urnele de vot. Prin "economie de piață" badea Grigore înțelege ce i se spune și ce vede: o pseudo-economie, haotică, piață (taloc) dezorganizată, biserică, opulentă, săracie, crimă, desfruț, hotje, pornografia, foame, dezastru, exact așa cum au edificat-o cei interesati să compromită "economia de piață".

"Economie modernă - capitalistică, liberă, concurențială", acesta pare a fi termenul adecvat pentru forțele democratice; cel vechi să rămână în gura celor ce l-au terfilit.

Deci, vom putea să ne pronunțăm clar că suntem pentru tranziția (trecerea) de la socialism (comunism, marxism-leninism) la "capitalism modern" sau de la "economia socialistă (comunistă) centralizată" (noi o știuam planificată centralizată) la "economia modernă capitalistă, liberă, concurențială".

3. Privat, privatizare, un termen profund demonetizat de către comuniști, încă înainte de 20 mai '90. Privat = particular. Badea Grigore știe că în spatele casei are o privată, că o viață a fost privat de cele mai elementare drepturi. Așa l-a învățat neocomunismul local sau TVRL să gîndească. Să folosim termeni mai adecvati pentru tot românii.

4. Conservator, lată enormă prostie din gura noastră, atunci cînd numim pe acei tembeli de sorginte diavolicească ce defilează la Moscova cu steaguri roșii, seceri și ciocane sau pe cei cu luminări în mînă de la morimentul lui N. Ceaușescu, cînd li numim "conservatori" în loc să-i numim cu numele lor adeverat de "bolșevici", "comuniști", "marxist-leniniști", cum bine îl numește dl. Coposu. Evident, limba română este subtilă, sub un anume aspect toti cei arătați sunt și "conservatori" față de imperiul comunist, dar... ce să înțelegă badea Grigore cînd aude de conservatorii britanici? Să se aștepte să-i vadă defilind, în frunte cu primul-ministrul, cărind steaguri roșii, seceri și ciocane? Oare nu ne interesează nivelul de înțelegere al badei Grigore, sau e vorba de confuzii dorite, cum produce dl. Dan Goantă la microfonul BBC, care folosește cu predilecție cuvîntul "conservatori" pentru "bolșevici" și aşași partidul RPR din Franța în extrema dreaptă a eschierului politic? Parcă îmi vine să-l întreb: cine este dumneata, domnule Goantă?

5. Nostalgic. Din lene sau din rea-voință se folosesc cuvîntul de "nostalgici" în locul celui de "conservatori" tot pentru bolșevici etc., demonetizînd insuși cuvîntul. Doar o nostalgia față de tinerețea proprie, față de democrația antebelică etc., este ceva pozitiv. Demonetizarea se face prin aceea că nu se explică "nostalgia față de ce?".

6. Revoluție. Este un cuvînt pe care nu-l putem disocia de înțelesul unei răsturnări violente, însoțite de suferință, de pierderi materiale, nedreptăți inevitabile chiar și atunci cînd scopul ei este nobil. Democrația

nu poate agreea "revoluția" decât în situații extreme, și fără altă alternativă posibilă, și de durată limitată. Termenii ca "revoluție de catifea" sau "revoluție pașnică" sunt falși sau nonsensuri, iar "revoluție permanentă", "revoluție agrară" etc. sunt de sorginte totalitară, atât de stînga, cit și de dreapta.

"Evoluția" este termenul nostru drag. Dorim să parcurgem "tranzită" prin "schimbarea radicală" și cînd ne vom curăța de reziduurile trecutului comunista vom dezvolta printre "evoluție pașnică".

Am exemplificat doar cîteva termeni, unii corect în fond, dar demonetizați, alții inapăt limbii române (a limbii celor mulți, nu a elitelor) și care ar trebui modificați pentru uzul forțelor democratice.

GDS, care este un "forum" al intelectualilor de înaltă clasă, o adevărată "Academie română democratică", aș dori să ia în discuție termenii de mai sus și alții deja uzuali dar inadecvați pentru forțele democratice, iar concluziile să fie publicate, sub formă de recomandări, în revista "22".

În continuare, aș dori ca GDS să fie o "Academie română democratică", iar revista "22", în cîteva pagini, să publice (similar unui monitor oficial) concluziile și recomandările, nu discuțiile înseși. (...)

Dezbaterile în extenso din GDS, publicate în "22", părările de la stînga la dreapta și invers, așa cum se publică în "22", în prezent sunt normale și bune numai pentru persoanele foarte bine informate, capabile să discernă subtilitățile, mai ales că unii mari învățăți mai aruncă și cu năzbăti. Pînă atunci "22" ar trebui să ne dea o rază de lumină, pentru cei care caută cu disperare o direcție de urmat în bezna politică de azi.

Cu stîmă,

Dumnezeu să ne ajute!

Un cititor din Iași care nu dorește publicitate

De ce "22" mă interesează

Rubrica intitulată "Curier" o consider nimerită, pentru motivul că cititorii acestei reviste pot să-și exprime opinile în privința continutului ei, a dorințelor lor și astfel să fie încheiat un dialog. În același timp se poate observa fluctuația principiului "vaselor comunicante", în sensul "Audiatur et altera pars".

Mi-am procurat și am urmărit paginile revistei, de la apariție, considerînd-o excepțională. În acest sens, aș vrea să sintetizez temeiul acestei afirmații. Până de la ideea de dialog social, desigur că suntem "surprinși" a constată o diversitate de păreri a celor ce ni se adresează. (...)

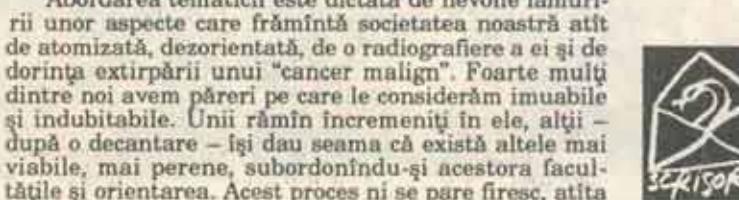
Abordarea tematică este dictată de nevoile lămuririi unor aspecte care frâmîntă societatea noastră atât de atomizată, dezorientată, de o radiografiare a ei și de dorință extirpării unui "cancer malign". Foarte mulți dintre noi avem păreri pe care le considerăm imuabile și indubitate. Unii rămîn incremenți în ele, alții - după o decantare - își dau seama că există altele mai visibile, mai perene, subordonîndu-și acestora facultățile și orientarea. Acest proces nu se pare firesc, atât timp cât sistemul informațional și educațional a fost atât de amar de timp cenzurat și distorsionat. Să dacă zonele universului nostru interior au fost puștiuite de atîtea dezinformări și săracie spirituală, atunci se poate spune, fără exagerare, că revista "22" a fost și este un mesager de necontestat. Tinuta intelectuală, limbajul elegant, exigentă, diversitatea și acordarea ei la orele actualității și conferă substanțialitate și spirit democratic. În paginile ei au putut fi găsite referiri privind operele unor incontestabili gînditori români ca: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Vintilă Horia, Ioan Petru Culianu, Petre Tutea, Alexandru Ciorănescu, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, Monica Lovinescu, Gabriel Liiceanu, Mihai Botec, Ion Vianu, Vladimir Tismăneanu și mulți alții. Astfel, au fost aduse multe nouățiți în atenția publicului cititor și au fost luminate fățete ale ideilor lor scrise. Fără îndoială că puteam să nu fiu de acord cu unele aprecieri, dar chînășență operelor lor, dacă mi-a fost dat să o cunoasc, rămîne neșirbită, iar ecoul lor, într-o anumită perioadă, fără drept de tăgădu.

Substratul democratic al revistei rezidă și în faptul că nu caută a impune părerea infiabilității unei persoane, a unei instituții sau idei și este de remarcat faptul că și în privința disputării problemei religiei și ateismului nu s-a căutat a se aureola sau denigra una sau alta. Aspectul moral-religios a constituit de multe ori o referință. S-a accentuat și subliniat perspectiva metamorfozării ideii de credință, de ritual, care uneori devine banal, aidoma "Cintării României", și care de mai multe ori îndepărtează și nu apropi omul de sacrăitate. Sfidaerea bigotismului, a fașismului și a convertirii conjuncturale nu este similară cu ateuismul. Toate acestea nu pot duce nicăi stilul infamiei și nici la a fi înținta unei inchizitii. Ideea de credință, de religie, în sensul ei filosofic, nu a fost lezată și nici Hristos nu a fost răstignit pe cruce, între tîlhari. Cu nimic nu a fost diminuată bogăția de cunoștințe a unui tratat de geologie al lui I. Simionescu avînd drept motto: "Biserica întransigentă catolică a constituit o ceată deasă în evoluția științei". Poate ar fi merit să amintim în treacăt despre Galilei, Bruno, Copernic, despre timpul lor, ideile lor și sfîrșitul vieții lor. Dacă unele opinii au inclinat - un punct de vedere recomandat tinerilor - spre un pragmatism și spre zone mai actuale în defavoarea unor idei mai abstrakte, acestea nu pot fi condamnate, deoarece ele se confundă cu spiritul modern al vremii. Nimeni nu neagă pe Homer, pe Herodot; "Istoria ideilor și credințelor religioase" rămîne în albia ei, tabelele de logaritmi ale lui Napier pot fi folosite și de matematician și de studentul de la politehnica; la fel și rigla de calcul. Dar oare calculatorul care într-o fracțiune infinită mai mică rezolvă și afișează rezultatele unor probleme laborioase nu se impune și nu se reclamă? Iată orizontul spre care ochiul trebuie să scruteze! Cam același lucru se întimplă și cu "22" privit de unii și văzut de alții. Toleranța, care e un precept biblic, și-a găsit loc în foarte multe dezbateri și opinii ale revistei, fapt care este în deplină concordanță cu normalitatea. Citirea ei, răspîndirea tot mai largă dovedesc apartenența la public. Cît despre redactorul-șef al revistei, d-na Gabriela Adameșteanu, a fost și a rămas scriitorul ponderat, lucid, exigent și, de ce de nu aș spune, corăbierul care a condus "ambarațuna" cu pînzele sus, uneori împotriva vîntului neprietenic, altele apelînd și la visie.

Doreș tuturor colaboratorilor ca busola să îndrepte corabia spre orizonturi insorite.

CICAICI VASILE

Craiova, 28.09.'93

Stimață doamnă Gabriela Adameșteanu,

Vă scriu în calitate de cititor statoric al revistei "22" și de admirator al mulțor dintre acțiunile organizate de GDS.

Am fost neplăcut surprins de apariția, în ziarul Ora din 4 octombrie, a unei pagini intitulate "Întîlnirile culturale ORA" și care nu sfăcea altceva decât să reproducă - destul de infidel, ba chiar cu unele erori nepermise de înțelegere a celor auzite - conferința de presă organizată de GDS cu doamna Monica Lovinescu și domnul Virgil Ierunca. Mi-e greu să cred că un cotidian central și-a putut permite să-și atribuie un merit care nu i-a revenit citușii de puțin. Mai mult, nu este consecnată nici măcar în treacăt inițiativa lăudabilă a GDS, așa cum nu sunt menționată nici autorii întrebărilor care apar în pagină.

Consider că revista dvs. ar trebui să ia atitudine imediată și fermă împotriva unei asemenea dezinformări de proporții. Am convingerea că o astfel de atitudine ar contribui la asanarea climatului din presa noastră, unde, iată, se fură cu nerușinare.

În speranță că eventualul dvs. demers nu va rămîne fără ecou și urmări rămîn fidelul cititor al revistei pe care o conduceți.

Dr. EMIL ARBORE

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunind costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tîriac S.A. București, Str. Doamnelor nr. 12, pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 80 dolari pe an (40 dolari pe 6 luni, 20 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă: 140 DM anual (70 DM pentru 6 luni, 35 DM trimestrial), 600 franci francezi anual (300 franci pentru 6 luni, 150 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 100 dolari anual (50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial) sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC.

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 28, 29, 38, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi sunt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei).

650 lei

pe trimestru costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" – sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN ESTUL EUROPEI și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉ – pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DETINUȚI POLITICI, VETERANI DE RAZBOI.

Cei interesați sunt rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 500 lei pe adresa: Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesați sunt rugați să trimită adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverință de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează: ● reducere cu 24% (costul abonamentului este de 900 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor; ● reducere cu 10% (costul abonamentului este de 1.050 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

ANDREI CORNEA

Europa de la Viena la Caucaz

Zilele trecute, pe cind șefii de stat și de guvern ai țărilor membre în Consiliul Europei se întâlnieau la Viena într-un decor fastuos și cu o pompă ce amintește de timpurile lui Metternich. Georgia, o mică țară europeană totuși, situată între Caucaz și Marea Neagră, era conștiință să capeteze în față pretențiilor rusești. După dispariția URSS, Georgia, la fel ca și celelalte republici, își declarase independență; dar, la fel ca statele baltice, ea refuzase aderarea la CSI. Ei bine, după mai puțin de doi ani, Georgia, confruntată cu rebeliunea abhzăză, cu cea a partizanilor fostului președinte Gamsahurdia, cu ocuparea de fapt a armatei ruse, trebuie să se supună: acceptă intrarea în CSI, închivuindă prezența trupelor rusești pe teritoriul ei, în speranță că va reuși astfel cel puțin să supraviețuască. Între timp, zecile și sutele de mii de refugiați în munți înghețați ai Caucazului ar avea destule motive să-și pună unele întrebări. De ce Occidentul a admis înghenuncherea Georgiei? De ce nici măcar prezența în fruntea acestui stat a lui Eduard Sewardnadze, fostul ministru de Externe al lui Gorbaciov și artizanul unificării Germaniei, ce merită destulă gratitudine din partea Vestului, nu s-a dovedit un sprijin și o garanție?

Într-o lățime, Rusia și-a arătat clar nemulțumirea față de intenția țărilor din zona fostului Pact de la Varșovia de a intra în NATO și a amintat retragerea trupelor sale din țările baltice și din Republica Moldova. A susținut chiar oportunitatea de a-i se încredința rolul asigurării securității statelor de pe teritoriul fostei URSS. Iar Occidentul nici nu a vociferat, nici măcar nu a semnalat discret că și-ar putea schimba politica față de Rusia, dacă aceasta nu-și moderează pretențiile. Nimic. Sau, mai rău, comentarii evazi-favorabile, exprimând înțelegerea etc.

Știi, se va spune că Occidentul dorește să-l sprijine pe Elțin, că acesta are nevoie – așa cum s-a văzut – de sprijinul armatei și că militarii ruși nu vor accepta niciodată pierderea rolului dominant al țării lor în Europa și în lume etc.

Mărturisesc că înțeleg greu asemenea rationamente și sunt stupefiat să văd aceeași slăbiciune a democrațiilor față de forță pe care ele au arătat-o în atită rinduri în trecut.

Ca și Germania sau Japonia în urmă cu cincizeci de ani, și Rusia a pierdut un război – chiar dacă "rece" în cazul ei, din fericire – și ar trebui să se consoleze acum cu pierderea unui imperiu. Ce ar fi dacă Germania ar prezintă să garanteze, ea, securitatea țărilor incluse odinioară în fostul ei Reich sau dacă Japonia ar ridica aceleași pretenții în ceea ce privește țările din zona Pacificului? Germania nu a putut nici măcar să trimită trupe în fosta Iugoslavie în cadrul forțelor ONU, de teamă să nu fie acuzată de subtile intenții revanșarde, iar puțin cam grăbita sa recunoaște a Croației a fost înădăuda interpretată drept o dovedă a ambiciozilor sale hegemonice nestinse în Europa Centrală. De ce atunci Rusia este tratată cu o altă măsură iar preșunile care se fac pentru ca ea să-și retragă trupele de pe teritoriul unor state independente, recunoscute internațional, rămîn cu totul anemice și platonice? Si de ce atită exitate și rezerve din partea NATO de a primi în rîndurile sale țări doritoare să facă parte din această organizație? Este limpede că noile (și uneori exitate) democrații din Estul Europei nu pot avea nici o garanție de securitate din partea Rusiei egală cu cea pe care le-ar oferi-o Alianța Atlantică, iar șansele lor spre o dezvoltare democratică, cu evitarea exceselor naționalismului reînviat și agresiv, nu ar fi decât amplificate, dacă ar fi incluse în NATO.

L-ar părăsi militarii ruși pe Elțin dacă Occidentul s-ar arăta mai puțin dispus la concesii? Cred că militarii ruși, ca orice militari, știi să respecte mai presus de orice forță și determinarea și au tot disprețul pentru slăbiciune și exitate. Pînă una alta, la Moscova continuă să fie impusă legea marțială, o serie de ziare și de partide sunt interzise, Curtea constituțională și desființată, consiliile locale desființate și ele. E drept, săt promise alegeri în iarnă. E drept, cei interzisi aparțin unor grupuri național-comuniste, extrem de conservatoare. Nu este însă mai puțin adevărat, deși lucru este mărturisit mult mai rar în presa internațională, că foarte mulți ruși, inclusiv intelectuali democratii, nu-l mai sprijină necondiționat pe Elțin, deși nu au nimic în comun cu forțele rebelle ale lui Rutkoi și Hasbulatov. Pe scurt, nu există nici o certitudine că Rusia va deveni o democrație stabilă de la anul; există, în schimb, certitudinea că ea va continua să domine pe timp nedeterminat noile state "independente" și probabilitatea semnificativă că va avea un rol prea important în destinul foștilor săi sateliți din Europa de Est.

Fără Elțin nu e Stalin, iar ceea ce se întimplă acum în Georgia ori Moldova nu trebuie să ne poarte neapărat cu gîndul la anii postbelici. Si totuși, o senzație de "déjà vu" te infioră: cedarea din partea Occidentului în fața unor promisiuni și a unor garanții cu acoperire indoioanelnică. Si încă, pe atunci URSS ciștigase un război, în timp ce acum Rusia de fapt a pierdut "războiul rece". Nu este nici drept, nici nevoie ca ea să fie umilită din această cauză. Ea ar trebui chiar să fie ajutată să se refacă și să prospere. Dar nu înțeleg deloc pentru ce e necesar să fie premiată cu administrația fostului imperiu pe care tot ea l-a exploatat singeros și tiranic atâtă ană.

Știi că democrațile sunt, în chip constitutiv, pașnice și cu spirit defensiv. Ele urmăresc, uneori egoist, bunăstarea proprietarilor cetățeni și mult mai puțin mintuirea cetățenilor altor țări îndepărtate. Se pricepe să lupte bine, dar numai atunci când sunt atacate și sunt întotdeauna prea grăbite să dezarmeze. Toate acestea sunt bine cunoscute, justificările și explicațiile abundă și, totuși, uneori, ele devin greu de suportat. Mai ales atunci când televizorul își aduce în același timp imaginile festiviste ale neo-Congresului de la Viena și pe cele, teribile, ale unei populații alungate de acasă și ale unei țări mici, din nou puse în genunchi.

ILIE ȘERBĂNESCU răspunde întrebărilor lui "22"

Subvenționarea camuflată

Cred că recentă acceptare a României în Consiliul Europei va influența mersul reformei?

După recentă intrare în Consiliul Europei, oportunitățile pentru întreprinderea reformei economice cresc. Sporește însă și riscul vegetării acesteia, dacă Puterea actuală, văzindu-se, cum se spune, cu sacii în cărău, va considera că nu mai este nevoie de reformă și nici neapărat necesar nu ar mai fi să se răspundă la eventuale presiuni externe pentru însăptuirea ei. Totul depinde de voîntă politică a celor la putere la București. Si nimic nu va ilustra mai evident către care dintre opțiuni va inclina balanța, decit politica ce va fi adoptată în privința sectorului neviabil al industriei, fără a cărei restrucțurare nu va exista reformă și nici șansă de ameliorare a situației economice.

Guvernul a dat publicității lista a 20 de întreprinderi cu capital de stat, aflate în "incapacitate de plată", adică, falimentare. Cum comentați acest fapt?

Guvernul a făcut publică lista nu din vreun îndemn de a informa populația cu privire la situația reală din industrie, ci pur și simplu pentru a da un semnal FMI-ului, în încercarea de a-i smulge creditul stand-by, că restrucțarea industriei românești a început. Si că Guvernul ar fi chiar dispus, în favoarea reformei, să recurgă la măsura dureroasă, dar necesară, a închiderii unor întreprinderi fără șansă. Lista a stîrnit reacții. Reprezentanți ai multora dintre întreprinderile în cauză au declarat că societățile lor nici chiar prospere n-ar fi, dar nici în incapacitate de plată nu sint.

De fapt, mobilul acestor reacții este altul. Agenții economici nominalizați de către Guvern și-au prea bine că atâtă dintr-o furnizor și clienti lor de stat sunt într-o exact aceeași situație și protestul lor este de genul: "de ce eu, nu și ei?" sau "dacă nu și ei, atunci de ce eu?". Deznodământul? Fie nominalizați vor sfîrși prin a-i arăta cu degetul și pe ceilalți falitori, după preceptul "să moară și capra vecinului", fie Guvernul va mușamalaiza afacerea după tehnologia binecunoscută, și de acum cu succes probat, a "corupției fără corupt". În cauză în spătu ar fi vorba de "falimentul fără falitori".

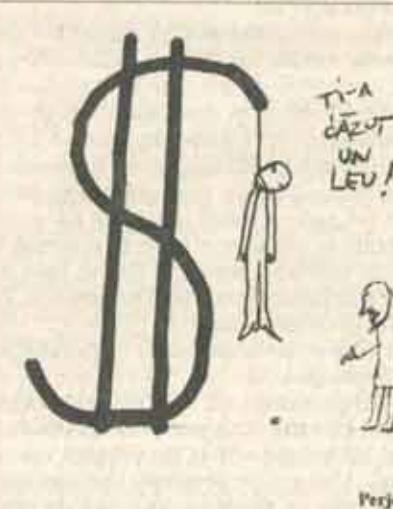
Din păcate, falimentul fără falitori va înmormânta restrucțarea și orice șansă de ieșire din marasm. Dacă era de așteptat, înainte de toate, ceva de la guvernele postdecembriște, era tocmai recunoașterea nu numai a falimentului, ci și a falitoriilor din segmentul neviabil al industriei. Ceausescu refuza să recunoască chiar și falimentul (așa ca principiu). Roman și Stolojan au recunoscut, mai mult sau mai puțin, falimentul... dar fără falitori. Deși ajuns la guvernare cind politica falimentului fără falitori falimentase ea însăși, dl. Văcăroiu a găsit că cel mai potrivit lucru ar fi să se întoarcă la minunata abordare de pe vremea lui Ceausescu. Căci ce altceva reprezintă declarațiile sale oficiale că, în România, cu excepția unui sprijin direct acordat de către stat minoritului, nu există subvenții în industrie. Dar dl. Văcăroiu nu ne spune și despre ce fel de subvenții este vorba. Cite le privește pe cele în clar, transparente, de la buget, are chiar dreptate. Dar nu suflă nici un cuvînt despre cele facute pe ușă din dos! Cadrul care permite o asemenea subvenționare camu-

flată are două componente: pe de o parte, confuzia instituțională, deliberat întreținută, în legătură cu reprezentarea statului-patron, iar pe de altă parte, menținerea jumătăților de măsură în funcționarea unor mecanisme și instrumente obligatorii ale economiei de piață (cursul valutar, dobînda, plata contractelor).

La vremea sa, Guvernul Roman a hotărât desprinderea binevenită a statului-patron de statul-autoritate publică. Dar a fost și primul guvern – și i-au urmat fără echivoc toate celelalte – care a făcut o uita una din obligațiile fundamentale pe care le implică această despărțire: de a se prezenta anual nu numai bugetul, care intră în responsabilitatea statului-autoritate publică, acesta fiind agentul fiscal, ci și a contului statului-patron. Fiind făcut uita pentru parlamentari și pentru opinia publică acest cont, nu se știe exact că cheltuiesc în ansamblu întreprinderile proprietate de stat, ce venituri au, dacă mai obțin ceva profituri, cu că contribuie statul-patron ca plătitor de impozite la bugetul de stat și în ce măsură trăiesc pe seama acestuia din urmă. Astfel, este ascunsă situația reală a statului-patron, dar tot astfel pot fi ținute în viață întreprinderi falimentare pe seama altora care că de către funcționează.

Cum însă cam toată industria țării dă din colț în colț, cei care de bine de rău rezistă nu vor să mai dea spre a-i alimenta pe cei falimentari și trebuie găsite și alte mijloace de a-i ține în viață pe aceștia din urmă. O modalitate folosită este de a întră în absorbtia în economie a schimbărilor cursului valutar, astfel încât, prin decontarea intrărilor de energie în industriile falimentare la cursul mai favorabil din urmă cu cîteva luni, activitatea economică depusă, decontată la ieșire la prețurile zilei sau, mai ales, la cursul valutar al zilei în cauză exportului, apare artificial rentabilă. Pentru aceasta este însă nevoie de un curs neliberizat, supus deciziei administrative, chiar dacă reversul medaliei înseamnă un dezastru economic, printre altele, făcindu-se "bancarilor" cadou posibilitatea de a profita de pe urma decalajului de timp între cursul administrativ și cursul real al pieței pentru a transforma valuta într-o marfă în penuria și a o distribui după legea acestor mărfuri, adică cu sprijin. De curind, s-a găsit însă soluția pentru acest ultim aspect "negativ": vor fi schimbări "bancare" spre a aduce fideli ai partidului de guvernămînt la comanda împărțirii bucatelor. Aceasta va spori posibilitățile de acordare de credite de către băncile de stat întreprinderilor de stat neviabile – numite eufemistic "credite neperformante" – care constituie o altă modalitate importantă de subvenționare mascată.

Dar lucrurile nu se opresc aici. Poate cea mai importantă dintre căile acestei subvenționări este ceea ce responsabilitățile noastre cu economia numesc, tot eufemistic, "blocaj finanțier". Nu este vorba de altceva decât de datorii întreprinderii de stat care – toată lumea știe – nu vor fi achitate niciodată, pentru că rău-platnicii, care, prin debitele lor, stau la baza întregii incursiuni financiare, sunt de fapt falimentari. La sfîrșitul fiecărui an se strîng 1.500-2.000 miliarde lei datorii niciodată achitabile. Domnii Roman și Stolojan le-au preluat în clar la buget. Ceea ce s-a numit "compensare globală". Dl. Văcăroiu intenționează să procedeze altfel, pretextind că nu ar vrea să împovăreze bugetul. Le va prelua la "datoria publică". Dincolo de faptul că datoria publică are cu totul alte resorturi și teluri – pe care nu le discutăm acum, aici –, plata ei se face însă de la buget, adică este achitată de către populație.

Decomunizarea este o revoluție pașnică

IRENA LASOTA în dialog cu GABRIELA ADAMEȘTEANU

De câte ori poți să tot repari un robinet care se strică fără să-ți pierzi speranța?

V-ați intors de curind din țările baltice. Vă rog să descrieți situația României comparată cu ele.

România poate fi comparată cu Letonia și Lituanie. Dar și aici sunt diferențe. Din 1989 și pînă acum, în toate guvernele sau parlamentele pe care România le-a avut, foștii comuniști au constituit forță dominantă. Lituanie a început prin a avea un guvern non-comunist (în parte chiar anticomunist), dar lucrurile s-au schimbat. Polonia a votat de curind reîntoarcerea la putere a postcomuniștilor. Cu excepția României însă, toate aceste țări au avut momente cînd forțele democratice au reușit să impună legi care să facă posibilă reforma economică.

Cînd rostesc sintagma reformă economică, n-o spun în sensul comunist: că se schimbă prejurile sau alte cosmetizări, ci mă gîndesc la o reformă "condensată" – prin care să se eliminate sistemul centralist planificat și să se avanseze programe de privatizare. Diferitele țări din Estul Europei au ales că diferite pentru rezolvarea dificilei probleme a privatizării, dar cel puțin au atacat-o. În Bulgaria se face restituirea aproape integrală a proprietății, în toate părțile vezi mari magazine, mari restaurante; dar nu numai astfel, bulgarii au început să producă, să confectioneze lucruri cu marca Bulgariei. Diferențele față de România se văd peste tot.

Mă aflu de o săptămână în România și m-am plimbat și prin centrul, și prin cartiere – ai senzația că ești în lumea a treia, la Bangkok, de pildă (deși nu știu dacă Bangkokul să arate): vezi o arteră centrală unde pot cumpăra haine care costă de 10 ori mai mult decât leașa unei profesore; ajungi pe urmă în cartierul Militari, cu construcții de beton unde oamenii – muncitori, profesori – trăiesc în condiții de tristă periferie, aproape de gheto.

Din 1989 și pînă acum, evident, România s-a schimbat. Numai că la data aceea Bulgaria stătea aproape la fel de rău ca România, iar acum este mult mai avansată. Am fost în Cehoslovacia înainte de 1989 și era mai bine decât în România. Astăzi schimbarea în bine este de zece ori mai mare.

În România, oamenii sunt acum apatici pentru că deja și-au pierdut orice speranță. Si sub regimul comunist se pierduse speranță, care a renăscut după 1989-1990, iar acum ea s-a spulberat din nou. Si nu mă refer la marii politicieni, ci la cei care, de exemplu, vor să-și repară apartamentul sau pun bani deosebiti ca să-și cumpere un robinet și robinetul acela se strică. De câte ori poți să tot repari un robinet care se strică mereu? Eu cred că robinetele și lucrurile mici de genul acesta sunt foarte importante. În magazinele românești sunt produse străine, nemîntești de pildă, dar foarte scumpe. În Cehia, reîntoarcerea la democrație a început prin privatizare – small privatization. Si ceea ce este foarte important este că e o privatizare făcută pe baza licitațiilor publice: nu ai de-a face cu un prefect corrupt care dă lui cutare și lui cutare posibilitatea să-și deschidă colo și colo un magazin, ci în fiecare sămbătă și duminică se fac licitații publice la care oamenii pot veni să cumpere un mic magazin, un mic teren, un etaj etc., pentru ca să înceapă ceva. În România, eu am cunoscut oameni care, în '90, în '91, se hotăriseră să facă ceva, să deschidă un mic magazin, o mică afacere, dar nu știu pe nici unul dintre ei care să fi reușit să pună pe picioare din punct de vedere finanțar o întreprindere.

Ba da: Gabriel Liceanu! (ride)

E adevărat: mai cunosc pe cineva din Cluj și pe cineva din Timișoara. Dacă mă gîndesc însă la agricultură, unde după patru ani nu sunt tractoare, nu sunt pluguri, nu sunt mașini de nici un fel... Stau acum la un hotel de la Măgurele, lîngă București: pe cîmp n-am văzut nici un tractor.

În București, lucrul cel mai trist îl reprezentă ne-numărătele imobile a căror construcție a fost abandonată după 1989 și au rămas așa, fără ferestre, fără

Am cunoscut-o pe Irena Lasota, președinta Institutului pentru Democrație în Estul Europei (IDEE), în noiembrie 1991. Mă ocupam de "22" numai de o lună, după ce cîştigasem printre concurs de proiecte o revistă intrată în zona pre-letală a "pierderilor". Redusese paginile revistei, făcusem să coincidă prețul de vinzare cu cel de fabricație, pierzind cititorii. Cifrele arătau că "22" nu va mai rezista peste ianuarie 1992: o revistă cu adevărat independentă, de opinie politică și culturală, trăind doar din propria ei vinzare avea să devină, pe zi ce trecea, o utopie.

Pentru presa independentă și instituțiile neguvernamentale era o prezență mult-asteptată. În starea noastră de atunci intra bineînțeles obișnuitul coeficient de scepticism și disperare local: cine oare ar fi dispus să susțină suportul pierderile revistei, fără ca independentă să-l fie sărbătoată?

"Cum aș putea oare să ajut "22"?", s-a întrebat Irena Lasota, după ce l-am expus dilemelor noastre: prețurile care, crescând, antrenează o scădere implacabilă a tirajului și a oamenilor care nu își mai pot permite să cheltuască banii pentru presă. "Care este segmentul vostru de public?" A stat puțin pe gînduri, apoi ne-a răspuns: "IDEE are să sponsorizeze un program de abonamente cu preț redus pentru profesorii și elevii din provincie. Veți primi adeverințe la redacție, veți anunța în presă, vă veți face o categorie de cititori fideli, dacă veți fi în stare".

Am încercat să o conving să ne dea abonamentele gratuite. "Nu: oamenii nu trebuie să se învețe că primește ceva fără efort", mi-a răspuns. "Încercați acest program pe care l-am oferit și Elenel Ștefăni, pentru Contrapunct, și revistei Nu și Gazetei de Mureș și altor publicații. Să văd care dintre ele are să-l realizeze."

"22" a fost însă singura publicație din România care l-a pus în aplicare. Aproape 1/10 din cititorii noștri îl utilizează la aceasta oră și categoriile de beneficiari s-au înmulțit: pensionari, studenți, deținuți politici, veterani de razboi. Despre Irena Lasota care a refuzat să fie primită la AZR de fostul președinte Sorin Roșca-Stănescu cu petreceri în stilul rezervat activiștilor, despre Irena Lasota care la întîlniri cu jurnaliști din țară a cerut să se vorbească românește și să văzut că nu toată lumea înțelege franjuzește, așa cum încercase să o convingă Cornel Nistorescu, despre dinamismul și perspicacitatea ei se mai pot povesti multe.

acoperișuri. În același timp, un apartament în centrul Bucureștiului costă 20.000-30.000 dolari. S-ar putea organiza o loterie națională, dîndu-se fiecărui cetățean posibilitatea să participe 30.000 de persoane ar cîștiga apartamente, iar băncile ar putea da pe credit imprumuturi pentru ca acei oameni să și le finiseze singuri. E un adevărat scandal să se trăiască în condiții grele și în același timp să existe mii de apartamente abandonate.

Totuști stim că a fost îngrozitor comunitatea din cauza milioanelor de victime ale gulagurilor și închisorilor. Dar comunitatea era îngrozitor și în viața de toate zilele: nimeni nu era responsabil de nimic, iar mizeria domnea pretutindeni.

Cind comunitatea a început să dispară – de pildă în Cehoslovacia ori în Estonia –, chiar din primele luni oamenii au înțeles că și reiau în proprietate străzile, casele etc. Simbata și duminica pot să vezi oameni care muncesc – curăță casele, repară acoperișurile, fac mici construcții alături, pun plante îci și colo. Bucureștiul rămîne însă un oraș comunitate, totul este stricat, peste tot este mizerie, cu toate că și românii iubesc curățenia, și lor le-ar place să trăiască în aceleși condiții ca celelalte popoare. Există însă această dominantă a spiritului comunitatei, centralist, în care nimeni nu răspunde de nimic.

Dar este și lipsa de bani, nivelul de viață, mult mai scăzut decât în celelalte țări. Nu?

Depinde. Am impresia că, din cauza situației agriculturii, mîncarea este mult mai scumpă decât în alte țări. În Piața Amzei am văzut un progres enorm făță de anul trecut, săi multe produse, dar am comparat prețurile existente cu pensiile, săi cum le-am putut cîști pe cupoanele pentru abonamentele cu preț redus ale revistei "22". Cu 25.000 lei/lună nu pot cumpăra legume proaspate. În plus, cîmpurile mi-sau părut sărăce, tărâanii ar putea produce mai mult, dar lipsesc creditele cu care să-și cumpere unele mașini. România are producție de tractoare, n-ar trebui să le exporte, ci să doteze agricultura cu ele. România continuă să rămîne o țară mult mai bolnavă decât altele din Europa de Est pentru că nu s-a făcut decomunizarea. Decomunizarea este o revoluție pașnică. Fiecare țară a încercat să aplique decomunizarea în felul ei: ceihii, care au fost cei mai radicali, au adoptat o lege foarte dură prin care partidul comunitatea a fost declarat organizație criminală. Vorbind despre ceea ce a însemnat comunitatea în țara lor, multe țări au efectuat într-un mod sau altul decomunizarea, lustrația (restrictii față de cei care au lucrat cu poliția secretă). În România, oamenii nu au încredere în viitor, pentru că au impresia că vechile structuri intră în noiile structuri. Într-o devăr, multe dintre personajele responsabile pentru 40-50 ani de comunitate sunt cele care vor acum să construiască o nouă societate, să-ziș neocomunitate.

Aș vrea să insist puțin asupra decomunizării. În România, ea este privită mai ales sub aspect moral, pentru că discursul Opoziției să a fost, și ea pare să trezească un interes din ce în ce mai mic, pentru că interesează doar scă-

derea nivelului de trai. Or, decomunizarea nu e resimțită ca avind o consecință în plan economic. Dacă oamenii au colaborat sau nu cu poliția secretă înainte, începe să aibă tot mai mică importanță.

Dacă într-un sătuc cel care înainte era secretarul de partid este acum președintele comisiei pentru restituirea pămînturilor, oamenii le este evident că sistemul continuă. Tărâanul, căruia de atâtia ani îi era frică de secretarul de partid și acum așteaptă tot de la secretarul de partid pămînt și dreptate, nu poate vedea schimbarea. Trebuie schimbați oamenii care au fost administratorii regimului comunitate, pentru că regimul comunitatea era bazat, cum știe toată lumea, pe nomenclatura.

Nomenclatura înseamnă nu numai marii oficiali care trăiau la București, ci mii de posturi aflate pe lista Comitetului Central. Pe lista nomenclaturii erau direcțori de școală, direcțori de spitale, de uzine, înaltul cler bisericesc etc. Cel mai mare dușman al nomenclaturii comunitare sunt concursurile deschise pe un post.

Nu spun că un director de spital de pe vremea lui Ceaușescu nu poate fi și acum director, dar ar fi bine să ocupe acest post printre concurs. Chiar și pentru noua lui muncă este mult mai bine ca el să-l ocupe cîștigindu-l decât să depindă de capriciul unui secretar de partid, sau al unui prefect ori subprefect. Decomunizarea înseamnă aceste concursuri pentru ca posturile să fie ocupate de oamenii cei mai capabili. Decomunizarea înseamnă și comisiile, comitetele de cetățeni care verifică și acreditează polițiștii. În această privință, ceihii au fost formidabili. După 1989, ceihii au înființat comitete de cartier: pentru că cine li cunoaște mai bine pe polițiști decât locuitorii cartierelor? Fiecare polițișt trebuia să vină în fața unei comisii care să-l facă să-și ocupe postul. Oamenii cartierelor au păstrat mulți dintre vechii polițiști, dar au și dat afară polițiștii corupți ori pe cei care lucrau cu foata poliția secretă. În România, eu am întîlnit cu organizări ca APADOR-CH, LADO, SIRDO. Toți mi-au spus aceleași istorii de dimineață pînă seara: peste tot poliția face ce vrea, nu este supusă nici controlului parlamentar, nici controlului civic; același lucru și în privința închisorilor. La Galați, mi-a spus, unde FDSN a cîștigat un mare procent la alegeri, iar primarul a fost PSM, oamenii Opoziției sunt agresivi tot timpul. La prima vedere e o agresivitate criminală, dar care, de fapt, are un subtext politic. Toate aceste situații se datorează faptului că nu s-a făcut decomunizarea, iar poliția secretă continuă să funcționeze în multe locuri. Tot decomunizarea înseamnă și reforma universităților, a școlilor, a programelor de învățămînt. Ministerul Culturii, al Învățămîntului etc. ar trebui să țină în continuare concursuri deschise și pentru posturi, dar și pentru noile manuale de istorie, noile manuale de limba română. Sunt mulți profesori universitari care n-ar mai avea ce căuta în Universitate.

Decomunizarea este o revoluție pașnică

De ce este respinsă decomunizarea, dacă efectele ei sunt benefice pentru societate?

Dușmanii decomunizării spun că aceasta ar fi o vinătoare de vrăjitoare. Este ridicol. De fapt este vorba despre construirea unei societăți civile transparente în care să existe concursuri corecte pentru ca cei mai buni să poată să ocupe posturile. Această societate nouă are nevoie de legi noi scoase de Parlament, care să permită oamenilor să se angajeze în organizații neguvernamentale (nu sponsorizate de Guvern – aşa cum există multe aici), tocmai pentru a-i sprijini pe guvernanti.

În România, mai mult decât în alte țări, există oameni vinovați de crimă, de acte ilegale etc., iar tribunalele, curțile de justiție ar fi trebuit să-i judece. Dar există judecători? Există o legislație într-un stat de drept care ar permite judecarea celor vinovați de crimele comunismului? În România nu s-a făcut o reformă judiciară: aceiași judecători și procurori lipsiți de un concept al justiției, care se credeau funcționari ai regimului communist, continuă să fie în funcții.

Decolonizare, nu naționalism în țările baltice

În acest moment, Ministerul Culturii numără mulți funcționari retrograzi, și atunci corectitudinea unor concursuri poate fi greu obținută. Cu atât mai greu este să faci un concurs corect în provincie.

Vorbii despre Ministerul Culturii, pentru că pe acela îl cunoașteți. Dar Ministerul Sănătății? Dar cel al Energiei, cu inginerii care n-au putut face carieră în comunism, iar funcționarii finali în minister sănătății acolo nu fiindcă ar fi buni, ci fiindcă au veri, cununăți etc. care i-au pus în posturi? Ceea ce atât spus despre Ministerul Culturii există probabil în toate ministerialele și din acest motiv oamenii, mai ales cei din provincie, nu mai vor să facă nimic. Parlamentul ar trebui să facă să treacă niște legi care să permită schimbarea reală a țării, numai că Parlamentul este foarte pasiv.

Și cum vor decurge atunci lucrurile în România cu instanțe care înțepenesc, cu funcționari vechi și cu apatia și descurajarea celor capabili să facă ceva?

Sunt mai multe "scenarii". Unul pozitiv: cu alegeri anticipate în care Opoziția ar putea câștiga. Dar, pe de altă parte, eu sunt foarte pessimistă în privință șansei de a câștiga a Opoziției, care este foarte divizată și care n-a fost în stare până acum să prezinte programe coerente care ar anima entuziasmul popular.

Am constatat atâtă conflicte din cauza orgoliilor, vanităților etc. în sinul Opoziției. Există și aici cazuri de corupție și neglijență în administrație. Noi privim România ca o țară cu lungă tradiție (din păcate) a corupției. Dar și tranziția este o perioadă foarte propice pentru așa ceva. Există scandaluri de corupție și printre sprințitorii democrației în Opoziția țărilor din Est?

Corupție există peste tot. Corupția nu este atât un rezultat al caracterului național (după părerea mea), cit al unei proaste legislaturi, a unei poliții proaste, a unei poliții (și politici) financiare proaste, a unui sistem politic care permite sau chiar întărește corupția. Trist în această țară mi se mai pare că disidenți, oponenți (de altminteri nu sunt foarte mulți) vorbeau totdeauna dintr-un punct de vedere moral și a crescut că dacă ei vor ajunge la putere, moralitatea va învinge. Este ridicol. Se știe că puterea corupe, se știe că oamenii sunt slabii și singurul mod de a combate corupția nu sunt declaratiile morale, ci transparența, o presă independentă decisă să dezvăluie toate cazurile de corupție (și ale stângii, și ale dreptei, și ale comunistilor, și ale democratilor, socialiștilor etc.). Iar legile trebuie facute astfel încât corupția să fie impiedicată. Privatizarea trebuie să fie transparentă, ar trebui publicat în ziare cine și de ce a vindut cutare lucru, societatea civilă ar trebui să controleze ce se întimplă cu finanțele publice. Pentru că, de pildă, bugetul american prevede impozitarea veniturilor cetățenilor. Dar cetățenii au dreptul să știe ce se întimplă cu banii lor, iar asociațiile civice verifică. Așa ar trebui să se știe ce face Ministerul Culturii, Ministerul Economiei etc. Democrația este un produs al informației, inclusiv controlul zonei guvernamentale. Cât despre corupție, fenomenele ei sunt cu atât mai grave cu cât se petrec în spațiul Puterii, pentru că acolo sunt mari sume, mariile averi.

Opinia dvs. asupra Estului este pessimistă sau mai optimistă?

Sunt mai degrabă optimistă, nu însă pentru următoarele 8-10 luni. Dar, în general, cum eu cred că natura umană e inclinată spre libertate și anticomunism, cred și că societatea umană, cind are dreptul să construiască ceva, va construi mai degrabă o societate free-market liberală decât o societate comună. Dar se vor irosi mulți ani și multe eforturi pentru construirea unei societăți civile, pentru ca oamenii să se organizeze la nivel local, să și decidă singuri soarta.

Este drept sau nedrept ca țările baltice să fie calificate drept naționaliste?

Armata Sovietică a intrat într-un act ilegal pe teritoriul Letoniei și Estoniei în 1940, iar ocupația sovietică s-a terminat de doar trei ani. Cea mai mare parte a oamenilor care vorbesc rusa în Letonia și Estonia nu vor să învețe letona sau estona, nu vor să recunoască independența acestor state. Estonia și Letonia se tem foarte tare că acești oameni nu vor să devină cetățeni leali. În aceste țări sunt mișcări neguvernamentale, parlamentare etc. care vor să dea toate șansele posibile acestor *russian speaking* să învețe estona, letona și să devină cetățeni mai buni ai statelor lor. De exemplu, am subvenționat un program al Opoziției estoniene făcut pentru oamenii din zona Narva, unde sunt mulți ruși: să li se explice Constituția estoniană în rusește. De altfel, Constituția estoniană le cere doar doi ani de rezidență și 10.000 cívintă în limba estonă, ceea ce înseamnă că este o Constituție mai liberală decât cea franceză, britanică sau elvețiană. Eu cred că atunci cind se vorbește despre naționalismul țărilor baltice este propaganda Moscovei, foarte interesată să demonstreze că toate țările care vor să taie legăturile cu Rusia sunt naționaliste, aplică purificarea etnică etc. Nu-i adevărat, am fost acolo și n-am văzut nici o purificare etnică, țările baltice se află într-o stare de decolonizare care e cea mai moderată dintre toate decolonizările pe care le-a cunoscut omenirea.

HORATIU PEPINE

Cine și de ce vrea să evacueze GDS și revista "22"

Pe Calea Victoriei, în București, la numărul 120 se află o clădire frumoasă cu două niveluri, datând din secolul trecut. Înainte de decembrie 1989, casa era ocupată de un centru de tineret condus de Nicu Ceaușescu, care preluase casa așa cum procedau demnitarii comuniști de la Muzeul de Artă Populară. Nicu Ceaușescu restaurase clădirea, amenajând-o conform gustului propriu, dar păstrând o parte a mobilierului mai vechi care datează, se spune, de pe vremea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. După decembrie 1989, în această clădire, printr-o hotărire a noilor autorități, începe să funcționeze Grupul pentru Dialog Social, o asociație de intelectuali reuniti prin afinități spirituale și prin opțiunile lor democratice. GDS a dobândit inițial un mare prestigiu, constituindu-se într-un centru de reflectie politică, atent la derapajele antidemocratice ale noii puteri. Deși în afara oricărora grupări politice, GDS a fost, cel puțin în primii doi ani, un factor extrem de incomod pentru puterea politică și a fost în permanență ținta atacurilor ziarelor aservite Puterii.

Puterea politică postrevoluționară a fost însă la începuturile sale ambivalentă. Disidenți anticomuniști cooptați în CFSN își prezintaseră, cu cîteva excepții, demisile și anii care vor urma vor putea, poate, să ne arate cu mai mare limpezime dacă a fost bine sau a fost rău.

Dl. Andrei Pleșu a rămas însă pînă la debarcarea Guvernului Roman, în septembrie 1991, și a reprezentat, din interior, un factor de rezistență la tentativele de restaurație care s-au manifestat, mai timid sau mai îndrăzneț, în toți anii de după Revoluție.

Iată cum a fost cu puțină, de exemplu, ca Andrei Șerban să vină la conducerea Teatrului Național, cum a fost cu puțină ca Horia Bernea să facă să renască preocuparea pentru tradiția autentică a culturii țăranului român, recuperind și continul încreșterii lui Ion Tzigara-Samurcaș. Așa a fost cu puțină apariția Editurii Humanitas, din care filosoful Gabriel Liiceanu a făcut singura editură românească competitivă ca proiect editorial și calitate a obiectului cu editurile occidentale. Și, desigur, ca să ne întoarcem la subiectul nostru, așa a fost posibil ca în casa de pe Calea Victoriei să funcționeze Grupul pentru Dialog Social. Aici, în aceeași casă, de mai multă vreme funcționează și Editura All, care scoate cărți științifice și didactice, un Centru video, care a produs o mulțime de filme documentare de mare valoare, aici se află sediul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului, o bibliotecă de carte social-politică și redacția revistei "22". Dar, nu în ultimul rînd, să amintim că, începînd din anul acesta, în această casă se află sediul Librăriei Humanitas.

Schimbările politice din societatea românească din ultimii doi ani se caracterizează prin două aspecte: o dată, o democratizare funcțională a instituțiilor politice, dar, în al doilea rînd, și în contradicție vădită cu primul aspect, printr-un proces de revenire în posturile de decizie a oamenilor vechiului regim comunist. Exemplul este multă și despre ele să-a vorbit destul. O restaurare a persoanelor care au adus cu ele un spirit de revansă politică și care afectează și Ministerul Culturii. Fostul

în locul Grupului pentru Dialog Social ar urma să fie instalat centrul cultural "Ioan Cuza". Cine este însă "Ioan Cuza"? Să fie domnitorul Alexandru Ioan Cuza, al cărui nume îl poartă de altfel și Academia de poliție de la Băneasa? Să fie vreun alt Cuza, descoperit de noi înalti funcționari de la Ministerul Culturii, unii pesemisti, alții peremisti, toți protocronici? Nici macar pe vremea lui Ceaușescu n-ar fi visat echipa de demolatori culturali de la fostele "Săptămîna" și "Luceafărul" să ajungă să conduce Ministerul Culturii. O fac, iată, acum, în... democrație. Și o fac străduindu-se să demoleze instituții culturale democratice, apărute după decembrie 1989 cu mare și real prestigiu înțelectual dobîndit în cel aproape patru ani care au trecut de atunci.

MIRCEA IORGULESCU

ministrul al Culturii, care provine din rîndul partidului de guvernămînt, dl. Mihai Golu, semnează o hotărîre de guvern (în februarie 1992) care prevede și un centru cultural "Ioan Cuza", cu sediul în Calea Victoriei 128. Acum se pretinde că a fost o greșeală de tipar și că ar fi fost vorbă de clădirea de la nr. 120. Pe baza acestei hotărîri de guvern, directorul adjunct al Muzeului Satului, d-na Stoica, avertizează GDS că trebuie să părăsească sediul din Calea Victoriei 120, unde ar trebui să se instaleze de aici înainte centrul cultural "Ioan Cuza". Grupul pentru Dialog Social are însă un contract de închiriere încheiat cu Muzeul Satului în data de 6 martie 1992 și care reprezintă înfrințarea unui contract mai vechi, datând din anul 1990. Muzeul Satului a revendicat, după martie 1990, proprietatea asupra clădirii confiscate de Nicu Ceaușescu și a avut cîstig de cauză, pentru că, ulterior, să închirieze, cu toate formele legale, clădirea Grupului pentru Dialog Social. Contractul pe care l-am amintit, cel din martie 1992, este semnat chiar de dl. Ion Godea, director în Ministerul Culturii și director al Muzeului Satului. Prin urmare, din punct de vedere juridic, Ministerul Culturii nu poate ataca contractul existent. Cu toate acestea, dl. Godea, semnatar al contractului, cere d-nei Stoica, director adjunct al Muzeului Satului, să trimîtă un avertisment de evacuare pe adresa Grupului pentru Dialog Social, cerînd evacuarea în termen de 30 zile. De ce? Dl. Ion Godea ne-a declarat că inițiativa nu îl apartîne și că a primit această dispoziție de la dl. Butoi de la Departamentul administrativ al Ministerului, care, la rîndul său, pune inițiativa în seama d-lui Opris, director general al Direcției patrimoniu. Dl. Godea ne-a mai spus că acest centru cultural "Ioan Cuza" nici nu există decât pe hîrtie. Nu are un proiect de activitate și, bineînțeles, nu are nici angajați. Nu există, propriu-zis, nici un patrimoniu pe care să-l revendice, deoarece mobilierul vechi, care există în clădire și despre care se spune că datează din epoca domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a fost preluat de Muzeul Satului și se află acum în sală a Muzeului Cotroceni. Rezumînd, Muzeul Satului a închiriat pe trei ani casa Grupului pentru Dialog Social și acum, prin intermediul Ministerului Culturii, de care aparține, pretinde casa înapoi pe baza unui proiect muzeal inexistent.

E dificil să facem acum speculații asupra motivațiilor personale care au animat această ciudată inițiativă, dar este împedite că e un fapt de aceeași natură cu cele care au determinat plecarea lui Andrei Șerban de la conducerea Teatrului Național, cu atacurile din diferite ziare împotriva Muzeului Țăranului Român, organizat de dl. Bernea și, nu în ultimul rînd, o consecință practică a aceluiași spirit care a animat calomniile dirijate împotriva fostului ministru al Culturii, Andrei Pleșu. Un soi de revansă politică a celor care, imediat după Revoluție, au pierdut controlul asupra instituțiilor de cultură pe care le-au condus la dezastru în epoca lui Ceaușescu.

(Transmis la Radio Europa Liberă în 8 octombrie a.c.)

MARTI 5 OCTOMBRIE

• Reuniunea Consiliului Suprem de Apărare

La Palatul Cotroceni, sub președinția comandanțului suprem al forțelor armate, Ion Iliescu, s-a întrunit Consiliul Suprem de Apărare a Țării. Purtate sub influența evenimentelor de la Moscova, discuțiile au vizat, printre altele, proiectul strategiei politico-militare a României pe termen mediu și lung, proiectul doctrinei naționale de apărare. S-au aprobat totodată acțiunile privind continuarea reorganizării armatei și pentru disloarea de trupe în timp de pace pe teritoriul național.

• Două milioane de oameni sub pragul sărăciei

Pe baza datelor furnizate de Institutul de cercetare în domeniul muncii și protecției sociale, Guvernul a elaborat proiectul de lege privind acordarea ajutorului bănești pentru încălzirea locuințelor în perioada noiembrie 1993-aprilie 1994. Măsura se va aplica pentru aproximativ două milioane de persoane din mediul urban ale căror venituri se situează sub pragul minim de sărăcie.

• PD agreat de Internaționala Socialistă

La reunirea Consiliului Internațională Socialistă ce se desfășoară la Lisabona, liderul PD (FSN), Petre Roman, a sustinut un referat în cadrul dezbatării ce avea ca temă "Economia mondială". În urma întâlnirilor avute aici, dl. Roman a afirmat că Partidul Democrat este singura formație politică din România a cărei doctrină este recunoscută de Internaționala Socialistă.

• Președintele Parlamentului turc în România

Aflat în vizită în țara noastră, președintele Marii Adunării Naționale a Turciei, Huseyin Cindoruk, a rostit o cuvântare în fața plenului Camerei Deputaților. Cu această ocazie, politicianul turc a remarcat rolul politic și economic al României și Turciei în zona Mării Negre.

• Emil Constantinescu s-a întîlnit cu consilierul Ambasadei Ruse

Dl. Emil Constantinescu, președintele CDR, a fost informat personal asupra situației politice din Federația Rusă și a primit mulțumiri pentru atitudinea adoptată de Convenție față de conflictul de la Moscova din partea consilierului Ambasadei Ruse la București.

• Camera a adoptat statutul parlamentarilor

În Camera Deputaților s-au finalizat dezbatările asupra Legii statutului deputaților și senatorilor, lege care a fost adoptată cu o largă majoritate. Unul dintre articolele controversate, cel privind jurământul parlamentarilor – obligatoriu, dar fără formule religioase –, a fost și el adoptat.

• Președintele Parlamentului croat a sosit în România

Președintele Parlamentului Republicii Croația, Stipe Mesic, a sosit la București, în fruntea unei delegații a forului legislativ croat. Programul vizitei a cuprinzat întrevederile cu președintele Iliescu, cu președintii celor două Camere ale Parlamentului, cu prim-ministrul Văcăroiu și cu ministrul Afacerilor Externe. S-au schimbat opinii despre situația actuală a conflictului din fostă Iugoslavie și despre căile de dezvoltare a relațiilor bilaterale dintre România și Croația.

• Clauza – încă un pas

La Washington, Comisia pentru Cai și Mijloace a Camerei Reprezentanților SUA a început dezbatările cu privire la acordarea clauzei naționale celei mai favorabile României. Conform procedurii, peste două săptămâni Camera Reprezentanților își va exprima votul, în plenul său, asupra acestui obiectiv important din proiectul Acordului Comercial dintre SUA și România.

MIERCI 6 OCTOMBRIE

• România nu are nevoie de aprobararea Rusiei

Dl. Dan Mircea Geoană, purtător de cuvânt al MAE, a apreciat că "nici una din țările est-europene nu are nevoie de aprobararea președintelui rus pentru intrarea în NATO". Referirea a vizat recenta scrisoare a președintelui Boris Elțin, adresată liderilor occidentali, privind atitudinea față de NATO a țărilor din fostul Pact de la Varșovia.

• Delegații militari la București

Două delegații militare din țări aparținând NATO se află în vizită de documentare în România. Șeful Mareiui Stat Major General al armatei belgiene și o delegație a Colegiului Regal pentru Studii de Apărare din Marea Britanie vor vizita întreprinderi cu sectoare de producție militară, unități militare și vor avea discuții cu politicieni și ofițeri români.

• Consiliu pentru reintegrare euro-atlantică

La inițiativa PD (FSN), reprezentanți ai partidelor parlamentare, ai MAE și ai Președintei s-au întâlnit pentru a discuta statutul Consiliului Național Consultativ pentru integrare euro-atlantică.

• PUNR și PDAR vor fuziona

La întâlnirea dintre delegațiile PUNR și PDAR s-a decis ca cele două formațiuni să fuzioneze în scurt timp. Deja au fost stabilite echipele tehnice care să negocieze condițiile de fusionare.

• Ordonanță privind falimentul economic

Guvernul României a emis o ordonanță – 23/1993 – prin care se decide ca agentilor economici care nu pot să-și plătească datoriile în termen de 6 luni, să li se aplică dispozițiile referitoare la măsurile de redresare și faliment prevăzute în Codul Comercial Român.

JOI 7 OCTOMBRIE

• Negocieri PUNR-PDSR

Conducătorii PUNR și PDSR, reprezentate de d-nii Gheorghe Funar și Adrian Năstase, au avut o primă rundă de negocieri. Scopul acestora a fost de a realiza un pact de guvernare. În urma discuțiilor, PDSR va analiza cerințele PUNR, iar săptămîna viitoare este preconizată o nouă întâlnire între cele două partide.

• Președintele Iliescu la Viena

Cu ocazia ceremoniei de aderare a României la Consiliul European, ce s-a desfășurat la Viena, ministru de Externe Teodor Meleşcanu a semnat statutul Consiliului European și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Tot la Viena are loc Conferința la nivel înalt a statelor membre ale Consiliului European, la care participă și președintele Ion Iliescu.

• Va fi confirmat Virgil Măgureanu?

Comisia pentru controlul activității SRI l-a recomandat (cu 5 voturi pentru, 3 abțineri și 1 vot contra) pe Virgil Măgureanu pentru a fi confirmat de Parlament în funcția de director al SRI. Reprezentanții Opoziției din această comisie au afirmat că audierile d-lui Măgureanu nu au fost convingătoare.

• Sergiu Nicolaescu cere eliberarea lui Iulian Vlad

Senatorul PDSR Sergiu Nicolaescu a comunicat Parlamentului că se va adresa președintelui Ion Iliescu cu cererea privind grătarea fostului șef al Securității, Iulian Vlad. Dl. Nicolaescu a arătat că în calitatea de șef al Comisiei pentru cercetarea evenimentelor din decembrie '89 a constatat că Iulian Vlad a fost închis pentru un motiv ridicol – sechestrarea lui Dumitru Mazilu, "un agent dublu, după cîte se pare". Senatorul PDSR a precizat că cererea sa nu vizează reabilitarea Securității și a facut referire la alte culpe ce ar putea fi puse în seamă generalului Vlad.

• Activitate parlamentară obișnuită

Camera Deputaților a continuat dezbatările la Legea arendei, adoptând un amendament prin care li se interzice AGROMEC-urilor să ia în arendă terenuri agricole. Amendamentul a fost propus de reprezentanții Opoziției și susținut de președintele Comisiei pentru Agricultură, Dan Cristian Popovici (PRM). Singurii care s-au opus amendamentului au fost reprezentanții PSM, care au susținut că se urmărește distrugerea agriculturii de stat românești.

In Senat, toată ziua a fost rezervată discuțării proiectelor de lege privind exercitarea profesiei de medic.

• PAC: "SRI să fie sub control parlamentar"

Deputatul PAC Gheorghe Gorun, membru al Comisiei parlamentare de control al SRI, a declarat, în cadrul săptămînalei conferințe de presă a PAC, că este indicat ca toate serviciile secrete (6 la număr), în special SRI, să fie trecute sub control parlamentar. Totodată, PD (FSN) a înaintat un proiect de lege prin care se cere trecerea SRI sub control guvernamental.

• Mircea Dinescu demisionează

Într-o scrisoare adresată scriitorilor, Mircea Dinescu și-a anunțat demisia din funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor.

VINERI 8 OCTOMBRIE

• Vizita d-lui Văcăroiu la Moscova a fost un eșec

Adrian Severin s-a referit, în cadrul conferinței de presă a Partidului Democrat, la vizita premierului Văcăroiu la Moscova. În opinia sa, această vizită a fost un eșec, deoarece era normal ca Văcăroiu să fie primit cu rezerve "atât timp cât era reprezentantul unei majorități parlamentare conduse de Oliviu Hasbulescu și Adrian Rutkoi. Premierul român avea în buzunar două telegrame de felicitare: una pentru Elțin și una pentru Ianaev".

pe scurt politică

• PSDR va vota împotriva lui Măgureanu

Dl. Sergiu Cunescu, președintele PSDR, a declarat la conferința de presă a partidului că parlamentarii PSDR vor vota împotriva realegerii lui Virgil Măgureanu în funcția de director al SRI. Dl. Cunescu a apreciat că actualul director al SRI reprezintă un simbol al revoluției confiscate.

• Guvernul discută despre condițiile FMI

Primul-ministru Nicolae Văcăroiu a avut o întâlnire cu d-nii Florin Georgescu, ministru de Finanțe, Dan Mircea Popescu, ministru Muncii și Protecției Sociale, Mugur Isărescu, Guvernatorul BNR, întâlnire la care au fost discutate condițiile puse de FMI și măsurile concrete pentru echilibrarea balanței comerciale, măsurarea deficitului bugetar, stoparea fenomenului inflaționist. A fost, de asemenea, discutat o schiță a scrisorii de intenție ce urmează să fie prezentată delegației FMI la sfîrșitul lunii.

SÂMBĂTĂ 9 OCTOMBRIE

• George Danielescu rămîne membru al PNL

Consiliul de onoare al PNL a anulat hotărârea filialei sectorului II a partidului de a-l exclude din organizație pe dl. George Danielescu, fost ministru de Finanțe.

• Dl. Petre Roman a fost desemnat raportor special al AAN

La propunerea d-lui Charlie Rose, președintele Comisiei politice a Adunării Atlanticului de Nord, dl. Petre Roman a fost desemnat raportor special al Comisiei pentru grupul de lucru "Noua ordine de securitate europeană". De menționat că este pentru prima oară cind România primește acest statut în cadrul AAN.

• Administrația pedepsește mecanicii de locomotivă grevisti

Printr-o hotărâre a SNCFR, mecanicii de locomotivă și celelalte categorii profesionale care li s-au alăturat în timpul grevei din luna august nu vor fi plătiți pentru mai mult de 136 ore, indiferent de timpul lucrat. Astăzi, șefii de depouri și remize au primit instrucțiuni în acest sens. "Neplata muncii este o încălcare flagrantă a contractului național colectiv de muncă și a drepturilor omului", a declarat Vasile Haranaciu, lider sindical din Depoul București-Triaj.

DUMINICĂ 10 OCTOMBRIE

• Apărarea României în atenția SUA

A sosit la București delegația Ministerului Apărării din SUA, condusă de Frank Wisner, subsecretar de stat pentru probleme politice. Cu această ocazie se vor aborda probleme de interes comun, legate de viitorul securității europene, de extinderea NATO și va fi inaugurată activitatea grupurilor de lucru român și american privind apărarea.

• Dl. Emil Constantinescu la Cluj

Președintele Convenției Democrate din România, dl. Emil Constantinescu, a fost ospăt la Clujului la invitația Filialei județene a CDR. Dl. Constantinescu s-a întâlnit cu reprezentanți ai partidelor, cu parlamentari ai CDR, cu consilieri ai Primăriei, lideri de sindicat și reprezentanți ai patronatului clujean.

LUNI 11 OCTOMBRIE

• Ministrul Culturii va fi audiat de Parlament

Președintele Comisiei pentru cultură din Senat, Adrian Păunescu, a solicitat audierea ministrului Culturii, Petre Sălcudeanu, care este implicat într-o afacere scandalosă. Senatorul PSM a cerut plenului să-l invite pe dl. Sălcudeanu pentru a explica cum a ajuns în această situație, după care să fie anchetat de Comisia de cultură.

• Parlamentarii independenți nu constituie grup

Biroul Permanent al Camerei Deputaților a respins cererea de constituire a grupului parlamentar al independentilor. În luarea acestei decizii s-a ținut cont de faptul că nu s-a întrunit numărul minim necesar – 10 – înființării unui grup parlamentar. Acceptarea acestuia ar fi impus recalcularea componentei comisiilor parlamentare permanente.

MARTI 12 OCTOMBRIE

• Virgil Măgureanu – reconfirmat

Cele două Camere ale Parlamentului, reunite în ședință comună, l-au reconformat pe dl. Virgil Măgureanu în funcția de director al SRI. Rezultatul votului, previzibil după discuțiile și votul din comisia de specialitate și mai ales după dezbatările asupra raportului acestuia, a fost de 236 voturi pentru și 172 împotriva numirii d-lui Măgureanu. De menționat că votul a fost secret și s-a exercitat pe buletine de vot, deși dl. Măgureanu a fost singurul candidat pentru funcția de director al SRI. La dezbatările care au avut loc în prima parte a ședinței, grupurile parlamentare din Opoziție au declarat că vor vota împotriva d-lui Măgureanu, obiectivele principale fiind lipsa de transparență a instituției, tăcerea păstrată de SRI în privința principalelor evenimente postrevoluționare, ca și problema echidistanței politice, nerespectată de SRI pînă în prezent.

Pagină realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU, MARIAN CHIRIAC și CRISTIAN LUPU

Se zvonește prin ziare că dl. ministrul - ministrul, ce stranii sună acest cuvînt legat de persoana lui Petre Sâlcudeanu - al Culturii nu e strânz de scandalul de la Uniunea Scriitorilor în urma căruia s-au produs demisiile răsunătoare, culminând cu a președintelui Mircea Dinescu. Specialiștii conflictelor interne au scos la momentul oportun hîrtile doveditoare și, punind benzina lîngă aragaz, au așteptat linistit, din umbăr, incendiul. Acum, scriitorii apolitici care și-au găsit în fine omul politic demn de exigenta lor admiratie în persoana d-lui Iliescu n-au decit să umple vidul de putere cu mîinile lor curate. Dacă o fi sau nu adevărat acest zvon - și, în orice caz, e verosimil intrucît schema s-a repetat întocmai, în toate punctele de opoziție care s-au destrâmat, rînd pe rînd, "singure", disidenții ajungind să se alunge unii pe alții - nu se poate să cu precizie sau, în orice caz, nu se poate dovedi, căci nici un profesionist nu lasă urme. Cert e că "pricina s-a arătat", cum se spune, și dl. Sâlcudeanu a fost pedepsit printr-un scandal mult mai răsunător pe care și-l a facut singur cu mâna lui. După ce l-a sărbătorit pe "secretarul de stat" Mircea Albulescu (altă proprieză a culturii românești) cu ocazia zilei de naștere, dl. ministrul s-a intors la sediu bine afumat și, continuind să bea, deși era avertizat că ofișerul de serviciu din seara cu pricina este o femeie, d-na Luminița Răuț, pe care o solicitase anterior să lucreze la un raport "secret" ce zacea printre sticle de șampanie, a rechemat-o să dea un telefon. "Ofișerul de serviciu", d-na Răuț, s-a trezit la două chemare cu dl. ministrul în pampers. Oricum am suci-o, oricătă indulgență ar invoca campionii paharelor de prin ministeriale patrie, asta se chemă atentat la pudoare. Femeia și-a chemat soțul, soțul a chemat presa ("România liberă", aflată la doi pași de minister), după care i-a aplicat ministrului - pe care, între timp, șoferul reușise să-l vîrbe în cămașă și pantaloni, dar nu să-l și incheie la glîză - două palme. Fotografiile îl înfățișează pe dl. Sâlcudeanu în această ținută vestimentară improvizată și cu tradiționala expresie rătăcită datorată tratamentului cu alcool. Pînă aici - o întîmplare, să-i zicem, nenorocită, dacă ea n-ar ilustra în chip exagerat manifestările politico-profesionale ale șefimii de azi ca și ale celei de ieri. În mod normal, un asemenea accident nu putea avea decit o urmare: demisia. În toată lumea, miniștri mai de soi decit dl. Sâlcudeanu au demisionat din motive cu mult mai puțin flagrante. Ce s-a întîmplat la noi? Paradoxal - nimic.

TIA SERBĂNESCU Al nouălea scenariu

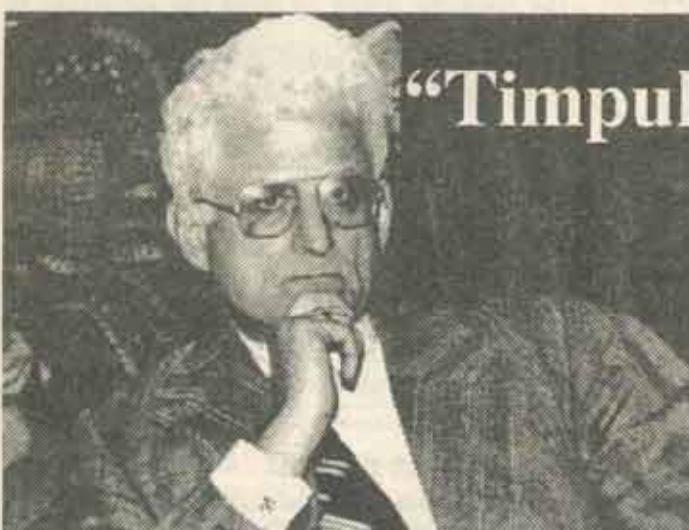
Zile intregi, o săptămînă întreagă lumea a așteptat reacția de "onoare" a ministrului: demisia sau o conferință de presă în care să fie lămurită întîmplarea. Nici una, nici alta n-a avut loc. S-a așteptat - ierarhic - reacția Guvernului. Dl. Văcăroiu avea două posibilități: să-l demite pe dl. Sâlcudeanu sau să ordone o anchetă asupra cazului (cu suspendarea din funcție pe durata anchetei a celui care a "pătit" eticheta executivului). N-a ales nici una, nici alta din aceste posibilități.

Dar n-a ales și tăcerea. A ales atacul - nici măcar personal, ci prin intermediari. De o lașitate deplină, Guvernul Văcăroiu și-a dovedit și în acest caz lipsa totală de sinceritate și curaj de a-și privi ororile în față. La drept vorbind, cum era să mai jignească dl. Sâlcudeanu printr-o simplă bete și o banală dezbrăcare de caracter un orgoliu care nu există? Si care a fost, oricum, călcăt în picioare de aproape tot Guvernul în afaceri care mai de care mai păguboase? Ce prestigiu să mai surpe dl. Sâlcudeanu după Hrebenciuc, Paul Teodoru și Văcăroiu însuși, conform dezvăluirilor din afacerea "Petromin" și după recunoscuta returnare de fonduri? Așa încit, după o tăcere suspectă de cîteva zile intregi, s-a produs singura reacție pe care o știa din fragedă pruncie funcționarii noștri moscovită de mici: atacul. Dl. Sâlcudeanu și-a amenintat subalterna cu desfacerea contractului de muncă intrucît a afectat "imagină" ministerului prin informarea presei. Astă înțelege un ministru român prin "imagină": să nu răzbătă nimic despre porcările pe care le face. Si nici nu e de mirare, intrucît astă înțelege toată conducerea țării: ce-o fi, să știm numai noi, aici, între noi, să nu afle lumea. Celălalt atac a fost formulat de purtătorul de cuvînt al d-lui Sâlcudeanu. Neavind curaj să apară în față presei, dl. ministrul l-a delegat pe dl. Ion Tugui să prezinte explicații pe cît de handicapate pe atît de penibile în agresivitatea lor. "A fost ceva aranjat", a declarat dl. Tugui împotriva oricărei logici și a oricărei onestități. Te pomenești că astă o fi al nouălea scenariu împotriva Guvernului Văcăroiu menit să

destabilizeze intrarea în Europa. Foarte solidar la murdărie, a sărit și dl. Everac, care se pune singur ofișer de serviciu, simbătă seara, să certe românii că sar cu pixul la "celălalt român" care a ajuns într-o funcție și-l bălăcăresc din invidie. N-au, adică, respect pentru românul nostru care-a ajuns președinte sau ministru și-l maculează la tot pasul. Ei, ca să vezi! Dar cine-i de vină că au ajuns în funcții mari tot felul de români de care și-e rușine la tot pasul? Cine-i de vină că nu te mai pot uita la nici un prezidiu fără să îi se facă scîrbă? La drept vorbind, e cît se poate de normal că dl. Sâlcudeanu nu și-a dat demisia și că dl. Văcăroiu nu l-a demis. Altminsteri, am fi avut un semn - anemic și înșelător, dar semn! - că există o limită și pe lumea activiștilor. Așa, cel puțin, se vede clar că nu există nici o limită. Interesante au fost și reacțiile unor oameni politici chestionați pe această temă, care, indiferent de opinie, își înțepeau fraza, ca și dl. Sâlcudeanu în mîcile sale cuvînte consacrăte "evenimentului", cu: dacă ar fi adevărat... Cum adică "dacă e adevărat?" Ce nu e adevărat în această mișerie ministerială? Ce-ar trebui să facă dl. Sâlcudeanu pentru a fi adevărat ce-a făcut?

Perjo

"Timpul de a face bine este acum, imediat"

Sesiunea Academiei pentru Devotament Național (ADN) care a avut loc simbătă, 2 octombrie, a.c., a debutat cu acordarea unor distincții medicilor de excepție Victor Trimescu și Constantin Andreoiu (amândoi trecuți în neființă dar care au lăsat în urmă o remarcabilă școală de medicină), apoi lui Ion Caramitru, Sorin Ilieșiu și Emilia Niculescu, pentru efortul lor de activa pozitiv - prin teatru, film, pictură - lumea în care trăim.

Tot în prima parte a sesiunii ADN a avut loc o scurtă ceremonie prin care ADN din Franța, reprezentată de François Petit, a donat patru aparate necesare în chirurgia vasculară spitalelor Militar, Fundeni, Colțea - din București și Clinicii a II-a de chirurgie din Cluj. Secțiunea a doua a sesiunii ADN a avut ca temă: Nivelul de viață performant și moralitatea. Au vorbit medicul Bălăceanu Stolnici, Laureana Urse, sociolog, Aurel Romila, medic psihiatru și N. Constantinescu, medic și președinte al ADN.

Performanța poate fi stimulată de săracie? Doar în cazuri exceptionale, pentru că, la cei mai mulți dintre oamenii săraci, "performanță" înseamnă supraviețuirea. Dar bogă-

ția? Da și nu. Cine este și cum se comportă omul cu nivel de viață performant? "Nu știu", a spus doctorul psihiatru Aurel Romila, "pentru că la mine nu vine Cataramă. La mine vin oameni disperați, în pragul nebunie. Ei trăiesc dintr-un salariu (tot mai mic față de prețuri) și într-o lume dezlănțuită în care performanța înseamnă case, mașini, chefuri. E firesc ca omul să vrea mai mult. Cind el nu are cum să-și dobindească nici strictul nevoie, văzindu-i însă pe alții că au enorm, acel om, dacă nu ajunge să facă acte antisociale, se înecă. Pe acești oameni disperați încerc să-i ajut, amintindu-le că doar conștiința morală îi poate salva".

Înainte de a intra în subiectul propriu-zis, toți vorbitorii au simțit nevoia să se refere la nivelul de viață actual al oamenilor din România, departe de ceea ce poate fi numit un nivel de viață decent, și cu atât mai departe de unul performant. Poate că înainte de a ataca o temă atât de nuanțată ca nivelul de viață performant și moralitatea ar fi fost mai nimerit să se vorbească despre actualul nivel de trai și moraliatate.

RODICA PALADE

Președintele Academiei pentru Devotament Național este chirurgul Nicolae Constantinescu. El i-a operat pe mulți dintre răniți revoluției ajunși la camera de gardă a spitalului Colțea în decembrie 1989, și tot ele este acela care a trăit Piată Universității în '90 ca pe un miracol. Este membru fondator al Alianței Civice și, ulterior, membru fondator al Partidului Alianței Civice. În toamna trecută, Nicolae Constantinescu putea fi văzut alături de Emil Constantinescu în toate turneele Convenției Democratische. În acest an, Nicolae Constantinescu a elaborat un material cuprinzător privind starea de sănătate a populației. Academia pentru Devotament Național (căci numai o academie pentru devotament ar fi putut conduce Nicolae Constantinescu) este acum, după doi ani de la înființare, un mic nucleu de civism în care oamenii învață să șine și să trăiască liber. Deviza acestei instituții ca și a președintelui ei s-ar părea că este "dacă fac bine pentru dragostea de bine, voi rămine în bine și timpul de a face bine este acum, imediat." (Dintr-o rugăciune monahală din Anglia, secolul XII).

Gaudeamus igitur?

Deschiderea anului universitar a readus în prim-plan problemele învățământului superior, în fapt criza de identitate a întregii școli românești de după decembrie 1989. După aproape patru ani, nu există încă o nouă lege a învățământului, ceea ce înseamnă că nu ne aflăm nici măcar la începutul drumului de reformare a învățământului.

Deși universitățile sunt astăzi printre puținele instituții naționale a căror autonomie le-a deschis cale liberei inițiative care ar putea astfel promova competență, învățământul superior rămîne un ghem de conflicte din care – prin nerezolvare – se nasc necontenti alțele. Căci, de pildă, poate fi numita rezolvare acceptarea oricărora candidați pentru ca profesorii să nu-și piardă posturile? Dar puzderia de universitați de stat și particulare înființate cu mijloace precare, pretutindeni? Cine vor fi acei absolvenți? Si pentru ce sunt ei pregătiți? Nu îngrijorează pe nimeni numărul mare de emigranți, absolvenți de facultăți? Anul acesta, în timp ce în aule și amfiteatre se intona într-o atmosferă festivă Gaudeamus igitur, podul Eroilor era ocupat de studenți care protestau că nu au un loc în cămin.

Bugetul sau variațiuni pe o temă dată

Am dorit ca pentru această anchetă să pornim de la cifre exacte privind numărul studenților, al instituțiilor de învățământ superior și, nu în ultimul rînd, cifre privind bugetul – cît este și cum este gospodărit. După ce am sunat jumătate de zi la Ministerul Învățământului, explicând ce doresc, și după ce am căzut din cabinet în cabinet, tot spre altcineva care se ocupă de problemă, am ajuns la șeful Departamentului pentru Învățământ superior, dl. Ioan Hărjoabă.

Am obținut numai o parte din cifrele dorite și într-o formă practic inutilizabilă pentru ancheta noastră, datorită limbajului strict specializat al finanțierului. (Aveam să afiu ulterior că există și un birou de presă al M.I., dar, așa cum mi-a spus un înalt funcționar de acolo, "e vă de capul lui"). În plus, comunicarea mea cu funcționarii M.I. a fost îngreunată și de faptul că am găsit o instituție tristă și traumatizată de scandalul căminelor. Nimeni nu-și închipuia că mă aflam acolo pentru altceva decât "ca să trag la răspundere" în chestiunea cămine.

"Ati văzut?" – mi-a spus un domn de la finanțe în timp ce căuta în registre – au scris pe ziduri că suntem comuniști și au pus secera și ciocanul."

Dominul ministrului Ioan Hărjoabă, șef al Departamentului pentru Învățământ superior, este un moldovean calm și cu poftă de vorbă. Înainte de a-i spune ce doresc, începe: după '89 numărul studenților a crescut cu 100.000, iar spațiile de cazare sunt aceleași. Însist și ajungem la buget. Nu, nu știe cifre exacte. Și dînsul a întrebat finanțierul, care însă n-a putut răspunde pe loc, a cerut un timp ca să se documenteze. Rezultatul documentar este o filă de bloc-notes, scrisă cu creionul, pe care dominul ministru o scoate din sertar. Îmi mărturisește că este profund nedumerit de calcule, care arată 13,68%. Dînsul știa de vreo 3 și un pic. Chiar aseară s-a luptat într-o ședință să obțină 6%.

Cer explicații ca să mă lămurească. Dominul Hărjoabă îmi spune că e în măsură să-mi dea, mai curind, informații despre Germania. Dar cifrele noastre? Noi de ce n-am cifre? – întreb. De ce? – îmi răspunde ministrul – pentru că noi eram obișnuiti nu să avem cifre, ci să construim cifre.

Și, într-o fracțiune de secundă, discuția scapă tot spre cămine. Și n-o mai pot opri.

Este adevarat că acum spațiile de cazare sunt insuficiente (Universitatea și ASE rămân cele mai deficitare); numărul studenților care vin este de aproximativ 53.000, în timp ce numărul celor care pleacă este de 22.000-23.000. În același timp, dacă s-ar face acum investiții în construcții pentru cămine, ele ar deveni

inutile, intrucât calculele arată că în anii viitori numărul studenților va scădea. La propunerea ministrului I. Hărjoabă s-au făcut proiecte în colaborare cu o echipă din Anglia – având ca loc de studiu Timișoara – privind înființarea unor centre sociale studențești care să nu depindă de facultăți; în aceste centre, studenții ar urma să se ducă și să-și rezolve cazarea singuri. Prorectorii și directorii economici au respins însă acest proiect, optind pentru păstrarea căminelor în gestiunea instituțiilor. Au acceptat doar o redistribuire de locuri de la o facultate la alta, dar acest lucru nu a rezolvat problema, ba chiar a dus la revolta studenților politehnici care urmău să evacueze un cămin redistribuit Universității.

Cit privește Universitatea, acolo e și mai complicat: Liga Studenților administrează căzările; după unele informații, Liga Studenților ar avea în Complexul Găzăvești o societate comercială cu prăvălii care au mari restante la plata chirilor și la electricitate și atunci sigur că luptă să-și păstreze monopolul în administrarea căminelor. Dar, ne asigură dl. Hărjoabă, aceste lucruri trebuie verificate și nu șin de competență M.I.

Ceea ce se întimplă cu un loc de cazare în cămin se știe de sus și pînă jos, de la ministrul la ultimul "bo-boc": fără o sumă apreciabilă dată "cui trebuie" nu pot obține cazarea. Căminele sunt o vacă de muli (sunt chiar cuvintele d-lui Hărjoabă) și de aceea nu se dorește o administrație autonomă care să ia în primire căminele și care, în funcție de serviciile oferite, să trăiască sau să moară. (RODICA PALADE)

Între cerere și ofertă

- La nivelul Centrului Universitar București, numărul cererilor de cazare în cămine a depășit cu 16.000 numărul locurilor disponibile, situație semnalată M.I. încă de la începutul lunii iunie.
- Într-o ședință ce a avut loc la M.I. în data de 10 iunie a.c., Consiliul prorectorilor a hotărât redistribuirea locurilor de cazare între diferite institute de învățământ superior. Astfel, s-a cerut Politehnicii să cedeze aproximativ 2.500 locuri, respectiv 5 cămine, altor institute de învățământ superior. Studenții UPB au organizat imediat o demonstrație de protest. Consiliul prorectorilor s-a întrunit din nou pe data de 25 iunie.
- Cu acea ocazie, conducerea Politehnicii a acceptat să împrumute pentru un an altor institute de învățământ superior 1.700 locuri, cu păstrarea lor în administrația UPB. Această redistribuire nu rezolvă însă problema căzării, ea nu face decât să uniformizeze între universități numărul studenților care nu pot fi cazatați.

Criteriile pentru acordarea dreptului de cazare în UPB

- media obținută în anul universitar precedent;
- cei care au mai locuit în cămin au putut să-și păstreze locurile în funcție de comportarea lor în cămin;
- au fost cazatați toti studenții defavorizați social: orfani, cei proveniți de la casele de copii, cei cu venituri mici;
- nu au fost cazatați studenții repetenți decât cu aprobații speciale date de Biroul Consiliului profesoral;
- studenții familiști au fost cazatați în funcție de următoarele priorități: ambii soții din UPB; soțul din UPB; soția din UPB.

Pretul lunar al unui loc de cazare în căminele UPB este în acest an:

- în camere cu grup sanitar propriu: cu 2 locuri/cameră – 4.000 lei/loc; cu 3 locuri/cameră – 3.500 lei/loc;
- în camere cu grup sanitar comun: cu 2 locuri/cameră – 3.600 lei/loc; cu trei locuri/cameră – 3.000 lei/loc.

Situatia cazării în căminele UPB

Numărul studenților din provincie care au depus în acest an cereri de cazare în căminele Politehnicii este de 11.606. Numărul de locuri de cazare în aceste că-

mine este de 11.962, din care 1.700 au fost imprumutate pentru anul universitar '93-'94 altor institute de învățământ superior și încă 515 locuri au fost rezervate pentru studenți, doctoranzi și persoane la specializare din Republica Moldova și Ucraina, precum și pentru studenți străini bursieri ai statului român. Studenții străini care plătesc pe cont propriu nu au fost cazatați, pentru a crea mai multe locuri pentru studenții români, deși în acest fel UPB a pierdut o sursă de valută.

Prin urmare, UPB a pus la dispoziția studenților români 9.747 locuri de cazare, ceea ce reprezintă un procent de cazare de aproximativ 84%, mult superior procentului de cazare la nivelul centrului universitar București. Cu toate acestea au mai rămas 1.859 studenți necazați. S-a studiat posibilitatea cazării într-o cameră a unui număr mai mare de studenți decât este prevăzut, mai ales a studenților din anii I și II care nu au proiecte de realizat. În acest mod ar mai putea fi cazatați încă 1.156 studenți. Pentru restul de 763 studenți nu se întrevede pentru moment nici o soluție.

Cantinele

Gaudeamus in cifre

O cartelă la cantină costă 20.000 lei/lună. Multii studenți consideră că e prea scumpă și că mincarea nu e suficientă ca să se sature. De aceea preferă cartele doar pentru masa de prînz sau sistemul à la carte, adică plătirea fiecărei mese în parte. Alți studenți se bazează pe mincarea adusă de acasă sau preparată în cameră, pe rețeu.

Un exemplu de prețuri în sistemul à la carte:

- ciorbă de vacuță – 139 lei
- vacuță la tavă cu piure de cartofi – 312 lei
- salată de varză albă – 28 lei
- amandină – 132 lei
- coca-cola – 143 lei
- pline – 36 lei
- cafea – 18 lei

Un calcul sumar arată că ciorbă + felul al doilea + pline = 487 lei. Înmulțind cu 30 zile rezultă un cost de aproape 15.000 lei/lună numai pentru masa de prînz. Precizăm că o bursă de merit este 23.000 lei/lună.

Anihilarea mafiei?

Tudor Alecu, student anul V IMST (UPB), vicepreședinte al Uniunii Naționale a Studenților din România, ne-a relatat despre o parte a eforturilor depuse în acest an în UPB pentru anihilarea mafiei ce se instaurase în administrația căminelor. Pînă acum repartiția camerelor în cămine se făcea de către Direcția cămine-cantine prin intermediul administratorului de cămin, care avea putere absolută. Sunt cunoscute cazuri în care administratorul nu voia să țină cont de repartiția de cazare semnată de prorector, stergea din registrul studenților repartizați și trecea alții în loc, împărtea camerale în funcție de bacșul primit. De acest trafic cu camere nu era străin nici studentul președinte de cămin care, contra unor sume variate de bani, promitea să rezolve diversele probleme: obținerea unei camere, schimbarea camerei cu una mai bună, repararea ușilor, a ferestrelor, a instalațiilor sanitare, obținerea unui dulap, a unui pat sau a unei pături în plus etc. O parte din banii primiți de președintele de cămin ajungeau la administratorul de cămin și, de la

1) Bugetul pentru învățământ aprobat inițial prin legea nr. 21/1993 din care	2) Infuzie aprobată ca rectificare a bugetului inițial prin ordonanța nr. 8 pentru M.I.	3) Față de bugetul intern brut, bugetul învățământului reprezentă
Ministerului Învățământului 357.218.200.000	144.743.971.000	(357.218.200.000/5.449.100.000) x 100 = 6,55%
3) Față de bugetul țării (inițial), bugetul învățământului reprezentă		(357.218.200.000/2.611.216.600.000) x 100 = 13,68%
Din bugetul repartizat M.I., învățământul superior beneficiază de 42.345.606.000 la care se adaugă un fond special de 8.406.380.000 provenit din taxele plătite în valută de studenți străini.		
(Datele au fost puse la dispoziție de cabinetul de departamentului pentru învățământ superior din M.I. și serviciul finanțier)		

Gaudeamus igitur?

acesta, la directorul Direcției cămine-cantine. Fuseseră chiar fixate tarife pentru diversele servicii. De exemplu, anul trecut un student care nu avea dreptul să stea în cămin putea obține o cameră în care să stea singur plătind suma de 80.000 lei. Cei care voiau să-și schimbe camera cu o alta mai bună plăteau pînă la 30.000 lei.

În urma nemulțumirilor mari provocate de aceste abuzuri, Senatul UPB a hotărît în această vară împărțirea locurilor de cazare pe facultăți proporțional cu numărul studenților din provincie și constituirea unei comisii de cazare la nivelul fiecărei facultăți, comisie condusă de prodecanul cu probleme sociale, și din care fac parte profesori și studenți din Consiliul facultății. Comisiile de cazare au semnat dispozițiile de cazare, scurtcircuitând administratorii de cămin, care au fost avertizați că vor fi dată afară dacă nu respectă aceste dispoziții. Prin aceste măsuri s-au evitat în acest an mariile afaceri care se făceau înainte, dar nu și micile aranjamente legate de schimbarea camerelor și de completarea mobilierului furat în cursul verii. Există în continuare fraude: camere ocupate de persoane care n-au dreptul să locuască în cămin; studenți trecuți fictiv în registre de către colegii lor pentru a putea sta mai puțini într-o cameră etc. Din păcate, verificările sunt greu de făcut.

Cum stau studenții de la ASE

După decembrie '89 s-a produs o migrare masivă a studenților dinspre învățămîntul superior tehnic înspre cel economic. În condițiile în care ASE și-a dublat practic numărul de locuri, spațiile de învățămînt și de cazare au rămas aceleași, astfel încît ASE are un procent de cazare foarte mic în acest an. De exemplu, Facultatea de Relații Economice Internaționale din cadrul ASE a reușit să cazeze pînă în prezent doar 52% din studenți. Prinț-o hotărîre a Consiliului prorectorilor, Universitatea "Politehnica" București a împrumutat ASE 532 locuri în căminele sale pentru acest an universitar. Cu toate acestea, 80 de studenți de la ASE repartizați pe aceste locuri, cind au ajuns acolo le-au găsit deja ocupate.

Cei mai dezavantajați sunt studenții din anul I, pentru că studenții din ceilalți ani își pot păstra locurile din cămin, iar președintele de cămin, fiind un student dintr-un an mare, susține interesele colegilor săi în dauna noilor veniți. Nu sunt rare situațiile în care studenții mai vechi fac mizerii noului repartizat pînă cind îl izgonesc.

Pentru a rezolva o parte din cererile de cazare, conducerea ASE a închiriat cămine de la diferite trusuri de construcții, de pildă un cămin cu 400 de locuri în Vitan și un cămin cu 220 locuri în Drumul Taberei. Prețul locurilor în aceste cămine este însă mult mai mare. Astfel, la căminul Vitan, costul este de 6.000 lei/lună, iar la căminul Drumul Taberei 10.500 lei/lună pentru un loc; în schimb, costurile în căminele proprii ale ASE sunt în jur de 3.000-4.000 lei/lună pentru un loc. Există riscul ca, din cauza prețurilor mari, locurile din căminele închiriate să nu se occupe.

Dl. Ioan Popa, decanul facultății de REI, și dl. Miron Dumitru, prodecanul acestei facultăți, consideră că soluția acestor probleme este autonomia facultăților: fiecare facultate să-și gestioneze singură căminele. Astfel ar fi posibil să se primească sponsorizări pentru extinderea sau întreținerea căminelor.

Patru-n cameră

Miroase de te trăsește. Un hol lung, cu camere pe dreapta și pe stînga, fiecare cu coșul de gunoi în fața ușii. Beznă. Căminul de familiști nr. 6 din Construcții. Baia comună la capătul holului, sediu poliției la parter, vreo 12 mp pe cap de cuplu tinăr. Aici, în fiecare cameră trăiesc, învăță și se iubesc cîte un bărbat și o femeie, studenți.

Sunt așteptat de un vag prieten. Din cîte îl știu e un exemplar ce se vrea atipic pentru generația lui. Fizionomie clasică. În schimb, o îngrămădeală de sentimente și trăiri care izbucnesc din cind în cînd violent. Pic dimineață. Se scoală alene din pat, strivind în virful buzelor o țigără și o injurătură. Privesc în jur. Un cuib de oameni, impersonal, cu un reșou improvizat, cîteva "Humanitas"-uri și cărti de școală, foi risipite pe masa cu vesela, un dulap scorojit.

Discuția se leagă greu. El, student de vreo șase ani, cu o Revoluție la activ, ea frumușică, blindă. Sunt prieteni de ceva timp. Au ajuns aici prinț-un aranjament cu un coleg căsătorit, care le-a cedat camera. Administratorul nu e foarte exigent. În cămin mai

stau și cupluri legale, dar și cîte doi băieți care s-au descurcat, iar de anul acesta au început să se înmulțească cuplurile care, deși au terminat facultatea, preferă să se apuce de o altă pe unde trec rar, căci așa rămîn în București și stau și ieftin. "Bă, ce-a ajuns școala asta. Se roagă de tine să intri. Anul trecut examinele s-au dat cu formulare în care trebuia să bifezi răspunsul corect. Au intrat toți timpi și tot au mai rămas locuri." Sărim de la una la alta. Prietenul meu e tare nemulțumit de hotărîrea "âloră" de a da ajutor de șomaj absolvenților de liceu. "Nu era mai bine ca banii ăștia să-i fi dat amăritilor de studenți, care, după ce că locuiesc în aşa hal, nu au nici o perspectivă?" Deschidem un geam, pentru că fumul devine prea gros. Nicu unul dintre ei nu acceptă ca bursa să se dea doar celor cu media peste 7,50. Li se pare prea mult. Au identificat două motive în jurul căror construiesc, cu furie aproape, o argumentație aproape hilare. "Bun, accept, studenții sunt poate mai slab pregătiți. Dar nu trebuie uitat că actualii profesori sunt cei care în anii '50 au fost școliți de-a valma, în numele unui comunism militant, și care acum nu-și pot depăși limitele. Citesc după foi, ne vorbesc despre teorii de mult depăsite." Prietenii mei cred că unuia student li este foarte greu să obțină media pentru bursă. "Să o facă de 6,50."

Trecem la problema spațiilor de cazare. "Este monstruos să ăși patru-cinci tineri în aceeași cameră. Cred că e o politică de îndobitoare. Nimeni nu se gîndește la problemele sexuale ale acestor tineri; de aia sunt așa de mulți refuzați și neprințepuți care la termenarea facultății se căsătoresc orbește și după cîțiva ani își dau seama că viața lor e stearpă. Îmi amintesc că înainte de '89, cînd accesul băieților în căminele de fete era teoretic interzis, singele te împingeau la cele mai năstrușnice soluții."

Mă interesează dacă se mai poartă "atențile". "Oho, și încă cum. Ba chiar lucrurile au devenit mai interesante. Profesorii au alte interese, să aibă cît mai mulți studenți în an și de aceea lasă din ce în ce mai ușor repetenții. Așa că pretențiiile au crescut."

Există un timp, și în cele din urmă renunță să-i întreb despre cum își văd viitorul. E riscant să pătrunzi în sufletul unui tânăr de 25 de ani care aparent crede

doar în sex, în fotbal, în distractiile facile. Și mai ales cind, după minimum 40 de examene, nopti nedormite, nervi făcuți la un seminar, după ani buni trăiti la comun, te așteaptă cel mult un fund de provincie cu un loc de muncă incert. (MARIAN CHIRIAC)

Filosofia... spațiilor

Facultatea de Filosofie a fost scutită în acest an de probleme legate de cazarea studenților. În schimb se confruntă cu absența spațiilor de învățămînt. Din 1948, sediul Facultății de Filosofie se află în clădirea Facultății de Drept, care după 1990 a început să-și revendice drepturile asupra acestei clădiri, obligând Facultatea de Filosofie să se restrîngă an de an. Anul trecut spațiile utilizate de Facultatea de Filosofie au fost: un amfiteatră cu 90 de locuri, o sală de seminar cu 30 de locuri și sediile catedrelor care au fost transformate în săli de seminar, fiecare avînd aproximativ 15-20 de locuri. Nu e prea mult, dar totuși e suficient pentru o

facultate cu 65 studenți/an. Anul acesta însă, Facultatea de Drept a anunțat rectoratul Universității că va ocupa toată clădirea. Exclusă de aici, Facultății de Filosofie și-a propus un sediu aflat pe bulevardul Schitu Mărgureanu, deasupra Teatrului Bulandra, unde există 20 de săli de seminar, dar nu există sălă de curs. Această clădire a fost foarte avariată la cutremur și nu are decît un singur grup sanitar. Decanul Facultății de Filosofie, dl. Adrian Miroiu, a refuzat această ofertă și a întreprins demersuri la rectorat pentru păstrarea vechilor spații de învățămînt. Recto[r] Universității, Emil Constantinescu, a propus două soluții: fie să convingă Dreptul să cedeze cele două săli, fie să găsească alte sedii. Un posibil sediu ar fi clădirea din bulevardul Mihail Kogălniceanu nr. 25, repartizată Universității în 1990 printr-un ordin al lui Petre Roman, dar ocupată abuziv de Partidul Liberal Democrat condus de Nica Leon.

La Facultatea de Medicină Constanța

M.C., 25 de ani, studență în anul V la Facultatea de Medicină din Constanța și asistentă medicală la Spitalul de Urgență din Constanța.

Venitul familiei – 95.000 lei/lună din care:

- pensia mamei – 50.000 lei/lună;
- bursa socială de studii – 20.000 lei/lună;
- salariul de asistentă medicală (o jumătate de normă) – 25.000 lei/lună.

Cheltuielile necesare întreținerii în Constanța sunt:

- căminul – 9.000 lei/lună;
- masa obligatorie la cantină – 18.000 lei/lună;
- transportul în Constanța – 3.000 lei/lună;
- transportul București-Constanța – 1.600 lei un bilet clasa a II-a sau 4.600 lei/lună un abonament CFR cu 8 călătorii;
- alte cheltuieli —;
- total – 34.600 lei/lună.

M.C. a solicitat transferul la Facultatea de Medicină din București. Întruchit nu mai poate face față acestor cheltuieli; nu își aprobă, deoarece media cu care a intrat la facultatea din Constanța este mai mică decît media de intrare la facultatea din București în anul respectiv.

Totodată, M.C. este dezamăgită de calitatea slabă a facultății din Constanța.

Această facultate a fost creată la începutul anului 1990 prin presiunea exercitată deopotrivă de candidații respinși la admiterea din vara lui '89, de părinții lor, de cadrele didactice ale facultăților de medicină aflate în căutarea unei promovări rapide și de politicieni dornici de a-și crea un capital politic (Gheorghe Dumitrișcu). Fără a avea o minimă bază materială, facultatea a început să funcționeze din aprilie '90, iar prima serie de studenți au promovat anul I în octombrie '90. Dotarea materială nu este mai bună nici acum: sediul facultății este într-o fostă școală generală; cursurile se țin în două săli ale spitalului județean, în săli de clasă ale unor licee și în aula Universității, iar laboratoarele în diverse spitale; manuale nu există. Profesorii sunt foști asistenți universitari și conferențieri la facultățile din Craiova, Iași și București, iar asistenții sunt în general medici secundari, cu niveluri de pregătire foarte diferite. Totul stă sub semnul improvizării.

Peste doi ani, primii medici care vor absolvi la Constanța vor trata bolnavi.

Banii

Costul minim al întreținerii într-o facultate din București pentru un student din provincie este de aproximativ 35.000 lei/lună: 25.000 lei/lună mîncare; 3.000-4.000 lei/lună cazarea în cămin; 2.000-3.000 lei/lună transportul în București, la care se adaugă cheltuieli diverse: transportul pînă acasă, manuale, hîrtie de scris, caiete, creioane etc. Părintii plătesc din ce în ce mai greu aceste cheltuieli, de aceea tot mai mulți studenți încearcă să lucreze. Cei mai norocoși găsesc ceva apropiat de profesia lor (studenții la medicină lucrează ca asistenți medicali, studenții de la ASE în contabilitatea unor firme particulare, cei din Universitate lucrează ca suplinitori în învățămînt etc.); mulți vînd ziară, spală mașini, intermediază afaceri, lucrează ca paznici de noapte, fotografi, agenți publicitari și a.m.d. Nu pe ultimul loc se înscrise bisnișuță facultății de studenți căminîști cu țigări, bere, pepsi, haine etc.

(Continuare în pagina 10)

Gaudeamus

în cifre

Ce spun profesorii despre studenți?

(Urmare din pagina 9)

**IOAN PĂUNESCU, prorector
Universitatea "Politehnica"
București:**

• În UPB se constată o polarizare a interesului studenților față de pregătirea profesională. Dacă înainte marea majoritate se situa pe o poziție medie, la ora actuală există studenți foarte buni și studenți slabii. Anul acesta au rămas repetenți în jur de 1.000 de studenți din cauza nepromovării și două examene.

• Anul trecut aproape am completat locurile, anul acesta însă sunt vreo 650 locuri neocupate. Candidați puțini au fost la Facultatea de Chimie Industrială, la Facultatea de Mecanică Agricolă și la Metalurgie. Există în continuare solicitări mai mari la Automatică, Electronică, Electrotehnică și un interes constant pentru facultățile cu profil mecanic: Mecanică, IMST (fost TCM), Transporturi. La Transporturi un interes mare este în special pentru secțiile de Material Rulant, datorat și faptului că SNCFR angajează și oferă salarii corespunzătoare, și pentru Autovehicule Rutiere.

• Cred că scăderea numărului de candidați la admitere și datorată în primul rînd scăderii posibilității de angajare a lor după absolvire și, în al doilea rînd, reorientării lor către alte institute de învățămînt superior, de exemplu către învățămîntul universitar economic, unde a crescut foarte mult numărul de locuri.

IOAN POPA, decan Facultatea de Relații Economice Internaționale, ASE:

• În ultimii trei ani numărul candidaților la instituțele cu profil economic sau la unele facultăți din Universitate, cum este Facultatea de Drept, a crescut foarte mult, de aceea și numărul de locuri a fost majorat. În anul acesta însă numărul de candidați la admitere la ASE, în general, și la Facultatea de REI, în special, a fost semnificativ mai scăzut decât în anii trecuți. Sunt cîteva explicații ale acestui fenomen. Pe de o parte, costul menținerii unui student la facultate a ajuns prohibitiv pentru multe familii. Și atunci, candidații respectivi preferă să meargă în centrele universitare cele mai apropiate. Pe de altă parte, începe să se vadă acum concurența învățămîntului privat. După trei ani de funcționare a facultăților private ele au ajuns la un fel de autoconfirmare. Pentru că nu au un examen de admitere de o severitate comparabilă cu celui de la facultățile de stat, ele atrag nu numai candidați competitivi, ci, mai ales, masa candidaților inertiali, cei care cred că următorul pas după liceu trebuie făcut spre facultate. Sunt și mulți candidați care, înainte de a da admiterea la facultatea de REI, de exemplu, au intrat la facultățile private, ca un fel de supăpă, de pernă de siguranță. Cei care n-au intrat aici au rămas acolo.

• Înainte de revoluție, concurența la ASE era mult mai mare decât acum (7-8/loc), din două motive: erau locuri mai puține în învățămîntul superior economic (ASE avea jumătate din locurile de acum) și foarte multe locuri în învățămîntul superior tehnic. Concurența este însă mai mică acum doar în termeni cantitativi, concurență calitativă a rămas. Pe mine ca decan mă interesează mai puțin o selecție dintr-o masă mare de candidați inertiali, ci mai mult o selecție dintr-un grup relativ redus, dar care să cuprindă candidați bine motivați, cu aptitudini reale pentru acest domeniu. Și eu am impresia că studenții sunt acum incomparabil mai interesanți, mai prezsenți, mai activi, și în școală, și în afara ei, decât erau înainte.

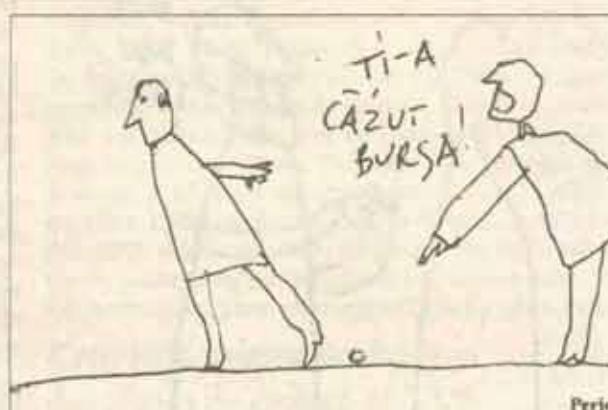
• Pentru a putea renunța la examenul de admitere ar trebui restructurat învățămîntul de la început la sfîrșit și ar fi necesară o evaluare unitară a rezultatelor pe parcursul anilor de școală. Atunci examenul de admitere s-ar putea face pe bază de "dosar" profesional și pe bază de interviu. Nu este posibil acum deschiderea portișorilor facultății pentru toată lumea care ar vrea să vină, pentru că s-ar stimula fenomenul candidaturii inertiale și atunci presiunea pe care masa mare de candidați o exercită acum la admitere s-ar transfera asupra unui an întreg.

**CONSTANTIN MINCIU,
prodecan IMST,
Universitatea "Politehnica" București:**

• Cred că numărul studenților din UPB care sunt interesanți de profesia lor și învăță din convingere a rămas același ca și înainte – aproximativ 30-40% din totalul studenților. Pe vremuri era o concurență mult mai mare la examenul de admitere, dar acea concurență de 4-5-6/loc era o concurență neadevărată. Din numărul total de candidați numai o parte contau, restul erau doar balast care ingreuna munca comisiilor de admitere. De acum înainte însă diploma va servi numai acelui care va dori să muncească în meseria pe care și-a ales-o. Acest lucru se vede și din proporția celor ce reușesc să se angajeze. Cei buni, cei 30-40% de care vorbeam, își găsesc în general locuri de muncă. Anul trecut, de exemplu, am reușit să angajăm pînă la 80% din promoția de la IMST. Explicațiile concurenței mult mai reduse din ultimii ani la examenul de admitere sunt, după părerea mea: • scăderea cu fiecare an a numărului absolvenților de licee din cauza scăderii natalității • înființarea multor institute de învățămînt superior de stat și particulare • declinul economic ce împiedică întreprinderile să absoarbă absolvenții.

• Dacă înainte de decembrie '89 veneau la cursuri aproximativ 90-95% dintre studenți (e drept că pe atunci prezența era obligatorie), acum proporția este între 30 și 50%. Asistenții și șefii de lucrări se pling că nici la laboratoare și nici la orele de proiect prezența nu e prea bună.

• Anul trecut mulți studenți și-au pierdut bursele după sesiunea din iarnă, din cauza restanțelor sau notelor mici obținute. Cred că acest lucru s-a întâmplat și din cauză că s-au dat prea multe burse, pentru că bursele ar trebui să aibă un rol stimulativ, nu să se dea la toată lumea.

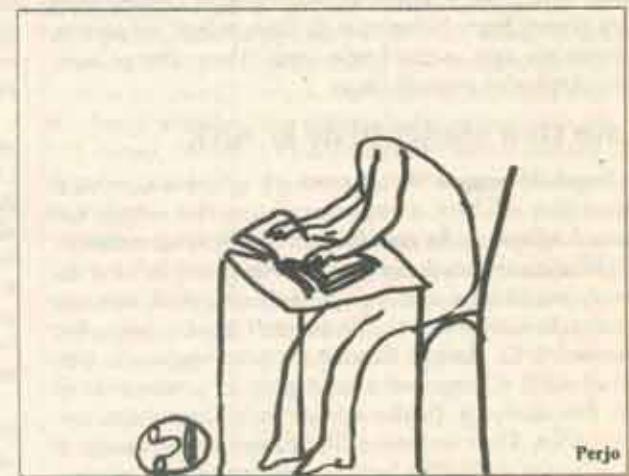
ADRIAN MIROIU, decan Facultatea de Filosofie, Universitatea București:

• Generațiile sunt acum polarizate între studenți foarte buni și studenți care nu fac față. Aproximativ 30% din studenți au note foarte mari, 9 și 10, apoi scade brusc numărul celor cu note de 8, 7, 6 și crește foarte mult numărul celor cu note de 5. Avem studenți foarte bine pregătiți, cu un background bine pus la punct, unii din ei fiind la două facultăți, și studenți care profită de libertatea din cadrul Facultății de Filosofie (sunt foarte multe cursuri opționale) pentru a trece prin facultate fără să se prindă mare lucru de ei.

• Examenul de admitere la Facultatea de Filosofie este acum mai greu decât înainte de revoluție și va fi și mai greu în viitor. Acum se cere candidaților mult mai multă capacitate de a-și expune propriile gînduri, propriile modalități de înțelegere.

• La examenul de admitere vin foarte mulți candidați slab pregătiți. De pildă, anul acesta, din 500 candidați, 200 au avut medii mai mici de 3.

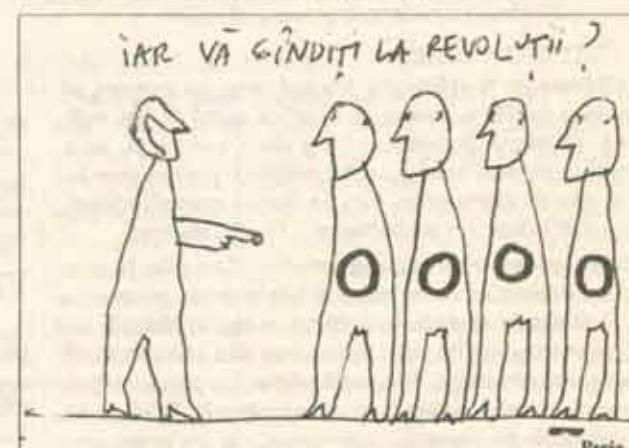
• Facultatea noastră fiind mică, relațiile între studenți și profesori sunt foarte apropiate. Lucrăm în cadrul cursurilor opționale cu un număr mic de studenți și, pentru că profesorul ține și cursul și seminarul, ajungem să ne cunoaștem foarte bine. Cunosc și viața personală a studenților mei, și dificultățile lor materiale. Poți să privești aceste dificultăți în două perspective. Odată, că nimenei nu trăiesc în afara societății și dificultățile nu sunt numai ale studenților, ci ale tuturor. Pe de altă parte, poți considera că studenții le au în mod special. Sunt mulți care au slujbe tot mai pentru că nu reușesc să facă față. Sunt mulți care se întrețin singuri, pentru că nu pot primi ajutor din partea familiei sau primesc ajutoare foarte mici. O situație dificilă au și cei care au locuri cu taxă. În vara aceasta unii dintre ei s-au retras, pentru că nu puteau plăti taxa, și au dat din nou examen de admitere, sperând să intre pe locurile fără taxă și, din păcate, n-au luat examenul.

**PAUL MUGUR SVASTA, profesor
Facultatea Electronică și Tc,
Universitatea "Politehnica"
București:**

• Interesul manifestat de studenți nu diferă mult față de ultimii 5-10 ani. Din păcate, la ora aceasta dotarea e modestă. Cu toate acestea, la noi în facultate, dar cred că și la alte facultăți din Politehnica, interesul studenților este destul de mare. La Electronică concurența la admitere a rămas cam aceeași, a scăzut de la 1,7/loc la 1,4/loc. Cam același lucru s-a întâmplat și la Automatică, la Transporturi etc. Dar cred că numărul candidaților contează, ci nivelul lor de pregătire.

• Admiterea n-ar trebui să mai existe, pentru că ea nu are alt rol decât să stopeze anumiți indivizi care nu sunt apti să meargă mai departe. Dacă liceul, bacalaureatul vor răspunde menirii lor, atunci admiterea va deveni inutilă. De ce în alte părți e posibil învățămîntul superior fără admitere? Din cauză admiterii elevul se pregătește în liceu numai la materialele la care se dă examen și restul nu-l mai interesează. Persoanele respective au goluri serioase în pregătire, din cauză că liceul nu este o școală de pregătire generală.

Pagini realizate de
OANA ARMEANU și RODICA PALADE

Gaudemus igitur?

ADRIAN NICULESCU

Prima intrare a României în Europa: pașoptiștii IV

(Urmare din numărul trecut)

C.A. Rosetti – personaj-cheie al "Risorgimento"-ului românesc

După părerea noastră, omul de departe cel mai interesant și poate chiar personajul-cheie al "Risorgimento"-ului românesc este C.A. Rosetti. Viața lui a fost legată mai degrabă de Franța, în care avea relații întinse și prestigioase. Își totuși la 12 februarie 1864, Garibaldi îi scrie din reședința sa de la Caprera, mică insulă la nord de Sardinia: "Iubite Rosetti, primesc regulat ziarul dumitale și trebuie să-ți mulțumesc pentru el. Dă-mi din cind în cind vești despre dumneata și despre țara dumitale, căci le voi primi bucurios. Eu o duc cu mult mai bine și pot umbila aproape fără a mai șchiopăta. Îți spun din toată inimă, rămii cu bine. Al dumitale G. Garibaldi"⁴). Garibaldi, deci, în refugiu său de la Caprera "primea regulat" ziarul *Românul* al lui Rosetti și-l ținea la curent și cu sănătatea sa (fusese rănit în cursul uneia dintre incercările sale eșuate de a ocupa Roma), iar biletul denotă clar o anume familiaritate. Nu este de mirare, din moment ce, încă din 12 octombrie 1862, Augusto Vecchi, aghiotantul "Eroului celor două lumi", îi scria în următoarii termeni: "Giovanni Bassi (un alt apropiat al lui Garibaldi, n.n.) și cu mine am fost totdeauna statornici cititori ai ziarului dvs. și adesea i-am împărtășit Generalului curajoasele intenții de care este insuflețit. Dvs. și compatriotii dvs. nu dezmințești nobila sămîntă latină (...) Cu bine, generosule român!"⁵). Iată deci cum, de data aceasta, cei doi italieni se declară chiar "cititori statornici, totdeauna" ai *Românilor*... De unde se vede care putea fi circulația valorilor și a informațiilor în epocă!... La 11 mai 1863, marele Giuseppe Mazzini îi se adresa astfel: "Domnului Rosetti – București. Cei doi ofișeri care aduc scrisoarea sănătatea și credința de Partidul Acțiunii Italiene, de Garibaldi și de mine. Merită încredere. Naționalitățile trec prin momente grele. Trebuie ca ele să se înțeleagă și să acționeze. Voi, frații noștri, și prin credință politică și prin răsă, nu veți lipsi de la această chemare. Binevoiți deci să-i ascultați (este vorba despre niște emisari soșii la București în vederea pregătirii insurecției poloneze din 1863, pentru care se speră mult și în sprijinul românesc, n.n.). Frațele vostru, Joseph Mazzini"⁶). Chiar și în Franța, nivelul lui Rosetti n-avea să fie atins decât sub Republica a III-a! În sensul acesta, adversarul său, Cuza (la detronarea căruia Rosetti a reprezentat factorul hotăritor), era într-adevăr un exponent al epocii lui Napoleon al III-lea, pe care și-l și luase drept model...

Peste ani, în ajunul Războiului de Independență, tot Garibaldi îl îndeamnă pe prietenul său colonelul Sgarella în legătură cu Legiunea sa de voluntari italieni organizată cu un an înainte pentru a lupta alături de sârbi împotriva turcilor, să vină acum în ajutorul românilor, neputind veni însuși Generalul să-i comande. Acesta îi scrie lui Sgarella: "Voluntarii dumitale să spună fraților lor români că, deși de departe, gîndul și inima lui Garibaldi sunt cu ei. Deie Dumnezeu ca victoria să fie cu dinșii"⁷). Legile românești nu admiteau însă înrolări de voluntari. Printre aceștia se află și Luigi Cazzavillan, ziarist originar din Friuli, unul dintre discipolii lui Torelli-Viollier, fondatorul marelui cotidian *Corriere della Sera* și membru al primei echipe a acestuia, care, stabilit în România, a întemeiat la 1884, pe modelul cotidianului mila-

nez, cel mai prestios ziar românesc, *Universul*. O statuie și o stradă îi au perpetuat memoria în București, în ciuda suprimării ziarului său de către regimul comunist, în 1953.

Pentru a reveni la C.A. Rosetti. Sunt cunoscute legăturile sale cu Jules Michelet, unul dintre "invățătorii" Franței, încă din anii exilului parizian, imediat după Revoluție. Unul dintre copiii săi l-a avut pe Michelet ca naș. Printre cele mai frumoase pagini ale lui Michelet, în "Legendele democratice ale Nordului", se numără cele care o au ca protagoniștă pe Maria Grant-Rosetti, în acțiunea ei de a salva, ajutată numai de credinciosul Dumitru Brătianu (alt personaj-cheie, dar oarecum uitat, eclipsat de frațele său mai mari Ion), revoluționarii trimiși altminteri în surghiun în Bosnia de către turci pe faimoasa "ghimie" de pe Dunăre și din care soția lui Rosetti, purtând-o pe miciuța "Liby" (Libertatea) la piept, i-a făcut să evadeze, pe la Orgova (pe atunci în Austria). Mai puțin cunoscut este însă faptul că, atunci cînd Jules Michelet, mort în 1874, a fost reînhumat la Paris, în 1876, în cadrul unei impunătoare ceremonii naționale, Maria Rosetti a fost aceea care a luat loc în trăsură alături de văduva lui Michelet, iar Mircea Rosetti, unul dintre fișii ei, a avut onoarea de a se număra printre cei ce-au purtat catafalcul în procesiune...⁸) De notat că, aidoma lui Edgar Quinet, alt mare spirit al timpului, considerat în Franță drept "Părintele Republiei laice", așa cum există ea de la 1871 începând, și cunoscut filo-român, căsătorit cu Hermione, fiica lui Asaki (o astfel de căsătorie ar mai fi fost de conceput cu numai două decenii înainte, și dacă Quinet n-ar fi găsit în Asaki

cretar al consulului englez din București) a venit să se stabilească la noi.

Atunci era mai puțin ciudat decât astăzi dacă cineva ar face opțiuni asemănătoare... Pentru a nu mai vorbi de faptul că pe atunci nu era deloc de neconceput ca niște domnișoare de bună condiție (tatăl Mariei Grant era, totuși, ofițer britanic!) să accepte să vină din Anglia ori din Franța pentru a deveni "guvernante" în familiile unor aristocrații români, chiar și în starea în care se aflau Principatele înainte de Revoluție...

Nivelul de integrare al anului '48

n-a mai fost atins niciodată

Meritul ctitorilor României moderne este cu atât mai mare cu cât majoritatea și-a țesut relații de felul celor amintite mai sus și și-a cîștigat stima și încrederea sus-pușilor lor interlocutori apuseni doar prin calitățile proprii, pornind de la nu ușoara condiție de exilat, nicidecum de la aceea de om politic în funcție, care tratează cu "omologii" săi (stringind, eventual, și relații de prietenie), cum s-a petrecut ulterior, în epoca 1918 (I.I.C. Brătianu), între cele două războaie (Titulescu), sau chiar în prezent (v. cazurile Cornelius Coposu, Nicolae Manolescu etc.; după stirea noastră, în ultimele decenii de exil, o singură persoană s-a apropiat mult de modelul și de eficacitatea înaintașilor pașoptiști: Mihnea Berindei).

Pe la 1850, pribegieul Heliade avea întrevederile cu Palmerstone, primul-ministrul al Angliei în funcție... Iar în aceeași perioadă, în autentic spirit "internăționalist", Dumitru Brătianu se implica (prin

maestrul său Mickiewicz) în lupta patrioților polonezi! Citind perioada pașoptistă cu ochii de azi ne dăm seama clar că un astfel de nivel de integrare europeană n-a mai fost atins niciodată de atunci începând. Deși un proces mai lung, apariția românilor pe scena europeană a fost totuși bruscă, oarecum neasteptată și de o surprizătoare calitate. Numai Revoluția din Decembrie a mai avut un impact comparabil prin spectacolaritate, marind o nouă irumpere românească pe scena internațională după o lungă adormire "în somnul cel de moarte". Doar că, din diferite motive (și nu întotdeauna pe drept), remarcaabilul capital de simpatie dobîndit atunci a fost, spre deosebire de ceea ce s-a petrecut la 1848, mult prea repede risipit. Zvonurile, aproximația, confuzia, isterizarea, absenta unei clase politice de schimb, lipsa crasă de cultură politică, dilettantismul, nepregătirea pentru gestiunea unui astfel de eveniment major ca "revenirea în istorie" după 40 de ani au fost ceea ce ne-a prejudecat în primul rînd... Nu aşa s-au petrecut lucrurile la 1848. Mai ales calitatea liderilor politici constituie marea diferență dintre atunci și acum. Și totuși, toate la un loc nu scad cu nimic măreția Revoluției din 1989, care rămîne și unica noastră sinonimie cu 1848.

(Continuare în numărul viitor)

Note

²⁾ Al. Marcu, "Conspiratori și conspirații în Epoca Renașterii politice a României (1848-1877)", București, 1930, p. 323.

³⁾ id., pp. 316-317

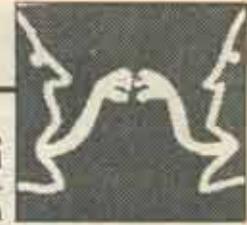
⁴⁾ ibid., pp. 322-323

⁵⁾ ibid., p. 352

⁶⁾ Ion Breazu, "Michelet și România", Cluj, 1935, pp. 28 și 81.

și-n români niște oameni cu care să nu-i fie rușine?), și a două soție a lui Jules Michelet, Athenais Mialaret, fusese legată de România; deși franceză, lucrasă ca preceptoare în țară, la o familie din neamul Cantacuzinilor... Maria Rosetti, scoțiană de mamă franceză, fusese cîndva și ea tot precepțoare în familia Odobescu, unde-l și cunoscuse pe viitorul ei soț. Și toată familia ei din Anglia (ea la rîndul ei fusese adusă de unul dintre frații ei, se-

S. DAMIAN

I Exerciții de delimitare

Elefantul buclucaș

Cind propui un rebus spre dezlegare, o primă condiție este să-l enunț corect. Uneori, frazele cele mai limpezi, care curg parcă de la sine, auze de mii de ori, ascund, tocmai ele, lacune grave. Abia la a doua sau a treia lectură descoperi, în fine, eroarea, ea sare apoi în ochi cu tăria evidenței și rămâși uimit cît de ușor te-ai putut abate de la adevar.

Fac, într-un fel, o nedreptate alegind spre ilustrare un exemplu din texte cu care s-a remarcat de obicei prin luciditatea observației și prin evitarea capcanelor stereotipe. În seria de analiști politici, evidentiați după decembrie 1989, Andrei Cornea ocupă un loc de frunte, se impune ca o minte sfredelitoare, exersată într-o școală a logicii uscate, triumfatoare. Interpretările sale din revista "22" consacrate fenomenelor la ordină zilei (spațiu de manevră al Președintelui, ambiguitatea instanțelor de justiție, deformări de optică și în protestele Opoziției etc.) se disting prin stringența argumentelor. Să totuși, preluând și acceptând subit, poarte prinț-un reflex al obișnuinței, clișeele pseudojudecăților momentului, răspindite ca o molimă, chiar și o inteligență atât de vie și pătrunzătoare dovedește că nu e imună la contaminare. Extrag, deci, deoarece îl socotești instructiv, un paragraf dintr-un articol recent ("Despre pragmatism" - revista "22", nr. 27/1993):

"Pentru că politica nu este o știință, pretensiile pragmaticului de a se instăpi pe o realitate cu ajutorul unei rațiuni reci și aplicate devine o inerție și, uneori, naște neînchipuite pierderi. Daladier și Chamberlain au fost, nu-i așa, pragmatici, iar pragmatismul lor a costat lumea un război mondial. Churchill a fost și el pragmatic la Ialta, cind a împărtit Europa cu Stalin, ceea ce a costat, poate, un război rece și atîțea suferințe, pentru a nu mai vorbi despre bani. Tot pragmatic cred că s-a crezut și Hans-Dietrich Genscher cind a incurajat pretensiile secesioniste ale republicilor iugoslave. A urmărit, presupun rational și cu răcele, promovarea intereselor germane în zonă. Rezultatul? Catastrofa pe care o știm cu toții și la care în general pragmatismul cancelariilor europene și-a adus o contribuție deloc neglijabilă."

La prima vedere, rationamentul pare infailibil, sprijinit pe probe concluante. De altfel, cum am spus, fragmentar sau chiar în totalitate, același tip de silogism poate fi întîlnit de nenumărate ori în presa din țară. Oameni politici reputați, cu îndelungă experiență, sunt certați ca niște copii, li se arată cusururile de cugetare, cusururi atât de impovăzătoare incit ai dubii în privința competenței lor profesionale. Să nu e vorba numai de exercitarea riguroasă dar oarbă a unui mandat de onoare și demnitate. Se strecoară bănuiala că, dincolo de vorbele frumoase și gesturile mai mult sau mai puțin conventionale, au fost împlinite cinic țeluri egoiste inavuabile, o practică moștenită pe canale oculte în cancelariile europene. Pe baza acestor dovezi despre eşecul moralei, cronicarul nostru nu ezită să dea lecții de conduită acestor faimoși conducători de stat, punind întrebări izbitoare de elementare: "Ce ar trebui să facă atunci omul politic? Pe ce cale să o ia?". Metoda cea mai bună, care răstoarnă pragmatismul și salvează demersul etic, se poate desprinde și învăță din expunerea situată nu întâmplător pe post de editorial. Repet că teza exprimată nu exceleză prin nouitate, ea este chiar un fel de straniu numitor comun în gazetele bucureștene, de la cele favorabile Puterii pînă la cele ostile și intransigente.

E o privire sceptică, neîncrezătoare în fața Vestului, chiar dacă împrejurările revendică o apropiere și o cooperare cu el. În ciuda circulației și a frecvenței, teza expusă conține un viciu de fond. Îndemnul de a citi din nou paragraful incriminat nu trebuie înțeles ca o sicilie. La o mai atentă scrutare vom remarcă treptat că în abordarea celor trei pilde cunoscute din istoria veacului XX lipsește mereu un element primordial.

Îmi aduc aminte de o fabulă de Krilov despre o vizită la o menajerie, vizită istorisită apoi pînă în detaliu unui trecător. Din înșiruireametică și vîțăților văzute este însă omisă prezența cea mai impresionantă, cea care se oferă privirii fațnică și enormă – a elefantului. În tâlmăcirea lui Argezi finalul sună astfel: "Dar într-atită frumuseță mărunte! E și un elefant acolo, căci un munte! – Acolo-n panoramă! – Vezi bine că acolo! – Nici n-am băgat de seamă".

Această absentă a esențialului, fără de care tabloul nu are semnificație, întrigă și în comentariul lui Andrei Cornea. Unde s-a ascuns elefantul? Fiindcă există un factor de declansare, un motor al evenimentelor, care nici n-a fost consemnat, deși el e responsabil de catastrofă,orică ar fi contribuit și ezitările sau opacitățile celorlați participanți la derularea momentului.

Nimeni nu se mai îndoiește astăzi că Hitler a provocat cel de-al doilea război mondial, poftă sa de contropire și distrugere cu neputință de săturat inventa continuu noi motive de dezlănțuire a agresiunii. Curios, însă, numele lui nici nu e pomenit în rebusul for-

mulate de Andrei Cornea. La fel se desfășoară lucrurile în parabola modernă despre împărțirea lumii, blestemul tratat de la Ialta, de care se face atîță cauz. Cine a încălcat regula jocului și a profitat fără scrupule de gloria victoriei comune asupra fascismului pentru a extinde teritoriul ocupat pînă acolo unde ajunge armata proprie? Totuși, nu Stalin este aici ținta verdictului moral, ci Churchill, bietul și ignorantul Churchill, despre care un mare filosof contemporan spunea că a fost cel mai bun politician al secolului. Ciudat, foarte ciudat, și în cel de-al treilea exemplu nu este deloc relevată voința de stăpînire, chiar cu forță, a popoarelor fostei Iugoslavii, voință proclamată în planurile Serbiei Mari expansioniste, aplicate consecvent de Miloșevici și regimul său totalitar.

Are loc, în rationamentul lui Andrei Cornea, un transfer de vină, ca și cum un soi de automatism de interpretare s-ar repeta ciclic în etape cruciale. Sursa răului e bănuță permanentă în Vest, la nesigurii și infidelii aliați, cărora nu e recomandabil să le acorzi credit nici chiar cînd distribuie daruri... Înainte circula o caricatură: politicianul burghez, văzut cu un trăbuș în gură, imens de gras, arrogan, fulid, inapt să priceapă doleanțele mulțimii infometate. Între timp, aspectul de șarjă s-a estompat, despre figurile de seamă ale arenei politice se vorbește cu mai mult respect. Dar dacă scormonim în adîncurile unor teorii la modă reconstituim repede vechiul clișeu despre interese goale, de clasă, care și-ar pune negîndită pecetea pe actele cancelariilor occidentale. A reduce totul la societăți meschine de mari puteri, indiferente la durerile și privațijunile popoarelor mici – iată un tipar de judecată care atrage în mod vicin și spiritele cele mai evolute din presă. La Andrei Cornea plădoaria pentru depășirea pragmatismului și introducerea unui cod moral în politică dă impresia că se încheagă pe un teren viran, unde au domnit pînă acum bunul-plac și egoismul celui mai tare. Crede oare comentatorul că toti conducătorii de stat apuseni au fost neconcenți simpli slujbași ai capitalului, că ei nu se gîndeau decît la satisfacerea unor patimi și capricii de mare putere? Alungată în aparență, explicația marxistă vulgarizată se întoarce astfel pe ușa din dos. Dacă așa stau faptele și Occidentul este doar o lume a calculelor inguste de profit și dominație, atunci n-are sens să te străduiești să obții de la acești parteneri un ajutor generos sau să aspiri să te integrez în angrenajul dezumanizat. Se năștrui astfel nespus de iute iluziile deșarte!

Ce nu spune editorialistul este tocmai că democrația presupune o ordine statală care îngăduie o accentuare a eticului în luarea deciziilor. Să refacem pe scurt traseul rationamentului lui Andrei Cornea. Dacă Daladier și Chamberlain au greșit, amăgindu-se cu ideea că pot satisface pretensiile teritoriale ale lui Hitler, evitind totodată flagelul mondial – aprecierea severă, dar reală asupra lor nu ne dă dreptul să considerăm că ei au stirnit premeditat (sau involuntar) războiul. E greu de răspuns de obicei la întrebări ipotetice, dar reluind într-o retrospectivă itinerarul agitat al veacului nu se poate afirma că în acel moment o ripostă mai energetică la somășile cancelarului german ar fi preîntîmpinat în mod sigur cataclismul. Firește, ar fi fost mai mult decît o gafă subaprecierea potențialului de distrugere al armatei aflate la dispoziția lui Hitler. Se știe azi că o politică realistă, sub semnul alarmei justificate, ar fi trebuit să pregătească din vreme populația – psihologic, dar și efectiv prin măsuri concrete – pentru eventualitatea războiului, de îndată ce el devenise o amenințare de neocolit. Dar ordinea democratică este adesea, la început, mai slabă decît dictatura și în faze capitale admite cu înțîrziere rezoluțiile grave care implică privații și renunțări la libertăți cucerite. Durează un timp pînă multimea se acmodează cu necesitatea sacrificiului, și conducătorul clarvăzător are datoria să prepare încet dar ferm tranzită spre înfruntarea răului suprem. În cercuri diplomatice deprinse cu codul angajamentelor și pacelor obligatorii te obișnuiești mai anevoie cu ideea că partenerul se va abate la prima ocazie de la înțelegerea stabilită, că va trata solemnile făgăduieri ca vorbe goale și va recurge imediat ce va fi prielnic pentru el la programul dictatului și al forței.

În toate cele trei cazuri invocate de Andrei Cornea alternativa cumplită posibilă rămîne războiul. Să nu războiu local, cu șanse de încheiere posibile rapid, ci cel cu desfășurare de lant, cuprinzînd întreaga planetă într-un masacru. Fiind constient de dezastrul în care poate fi tîrâtă omenirea, un om politic responsabil, chiar dacă va fi convins că țara lui deține o superioritate militară netă, va încerca prin toate mijloacele să elimine din ecuația disputei soluția războiului mondial. Cît de leșne este să notezi ironic că Churchill, bătrînul lup de mare, s-a lăsat antrenat în mod infantil în amuzanta indeletnicire cu schimbul de șerștele de hîrtie pe care erau înscrise proporțiile rezervate fiecarei tabere. În acest fel s-a cedat (s-a vîndut!) într-o seară Rusiei partea de est a continentului. Se cere aici precizat că în zona Europei unde s-a instaurat sfera de influență apuseană, popoarele au ales liber calea democrației, au învățat să prețuiască folosalele construcției industriale și ale consumului, au beneficiat de aju-

toare consistente de peste ocean, dar și de un sistem productiv al economiei de piată capabil să încurajeze inițiativa privată și să asigure legile protecției sociale.

Într-statele reunite sub aceste principii de cooperare au fost excluse practic conflictele armate și amenințările belicoase. Pentru zona estică, în schimb, unde s-a exercitat înfrângerea sovietică, un mecanism economic steril a impiedicat propășirea. S-a nutrit încă speranță că porningea invadatoare mai poate fi îngrădită prin alegeri democratice, prin dialogul internațional. Era o naivitate cu consecințe tragice. S-a remarcat ulterior cît de șiret și de îndărătnic a utilizat Stalin răgazul acordat pentru a duce țările-satelit în captivitate, un univers inchis, sufocant, inaccesibil.

S-ar fi putut însă în chip real impiedica drumul către nenorocire? E uitată, astăzi, atmosfera de la terminarea războiului mondial (cel de-al doilea), măreția înfringerii unui dușman fieros, solidaritatea antifascistă în care era inclusă coaliția statelor democratice, starea de spirit a intelectualității occidentale, prestigiul lui Stalin ca învingător și eliberator, înălțat pe mormanele de victime ale unei confruntări pe care, totuși, nu el o provocase. Descriind abia mai tîrziu firea irascibilă a Părintelui popoarelor și inclinațile sale spre despotism și nemiloasă subordonare a altora, descriind și efectele unei doctrine care proclama expansiunea pe baza universalității Revoluției – ne putem totuși închipui că năvala barbară putea fi oprită înainte de dezvăluirea cruzimilor? Riscul împotrîvirii, ținînd seama de perfidia și nelinduplecarea lui Stalin, însemna o nouă coliziune, un al treilea război mondial. Cine putea opta atunci pentru el ca o strictă nevoie? Cîțiva ani mai tîrziu intuirea forței brutale care sfidează toate acordurile și se întinde lacomă mindind pe o retoricăabilă – această recunoaștere va împune războiul rece, pe care autorul comentariului din "22" îl include într-o altă succesiune de întimplări.

În cel de-al treilea caz, miopia în interpretare este stupeifiantă. Ca exercițiu de logică, demonstrația se rezemă pe premise false. Intervenția Germaniei pentru susținerea eforturilor de independență din Balcani nu a urmărit nici un interes propriu economic sau politic. Reapare învinuirea că se jertfesc cu nepăsare destine omenești din calcule egoiste. Relațiile cu Iugoslavia erau însă foarte bune, funcționau numeroase proiecte de colaborare, războiul nu servește în nici o direcție. Nu există vreun gest al guvernului Kohl-Genscher care să indice intenția de a largi sau intensifică rolul de mare putere în sud-estul Europei. Edificator este faptul că în Bundestag, unde acționează un puternic partid de opozitie, Partidul Social-Democrat, nu s-a ridicat nici un glas critic împotriva orientării guvernului față de situația din Balcani. Este clar că mobilul străduintei amintite era acela de a impiedica într-un fel extinderea forței distructive a Serbiei. Statele admise ca atare de organizațiile internaționale puteau apela la sprijinul legal al comunității europene (conform principiilor unanim aprobate la Helsinki). Altfel, fără un statut de independență, imputările puteau fi respinse pe motivul amestecului din afară în afacerile interne. Nu mai e un secret acum că de metodic a fost manevrată populația pentru ideea Serbiei Mari, ca un rod al unei sforțări milenare depuse de un neam mesianic, predestinat să prefacă eșecurile în succese. Celelalte națiuni erau prezentate ca produse ale unei istorii monstruoase, degenerate, care pot fi eliminate prin "purificare etnică". Într-un memorandum al Academiei din Belgrad, compus cu ani în urmă, se putea identifica poziția complice a intelectualității sirbe, sedusă de o preocupare misionară exclusivistă.

E adevarat că și croații și musulmani din Bosnia au săvîrșit la rîndul lor acte de samavolnicie, dacă ne uităm însă pe harta fostei Iugoslavii constatăm că regiunea Serbiei a fost scutită de orice devastare și numai o parte a Croației și întregă Bosniezac sub dărâmături. Tactică de tergiversare a cancelariilor europene s-a soldat cu o deprimantă neputință. N-a avut rezultat tentativă preventivă de gradare a embargoului, de aplanare a situațiilor de criză, de combinare a concesiilor cu amenințarea. Probabil că un efect mai substanțial ar fi avut recurgerea la mijloace militare de intimidare, dar nu este prea simplu să-ți iezi răspunderea unei escaladări, avînd de înfruntat un adversar fanaticat, dispus să lupte cu o furie vindicativă pînă la moarte.

Mai adaug o precizare. A pretinde că diplomații occidențiali nu iau în considerare interesele proprietăților tării ar fi o idealizare stupidă. Contrariul este însă tot atât de pueril. Disting în neîncrederea funciară în fața Vestului semnale ale vechii teorii în alte variante despre complotul mondial de care națiunile mici, drepte și curajoase, trebuie să se păzească. În loc să risipească munitia în lupta cu morile de vînt – nu dinspre Apus vine primejdia pentru România –, comentatorilor li se solicită analize metodice cu privire la ceea ce s-a definit ca vină internă (însuși Andrei Cornea a oferit probe strălucite în această privință). Altminteri, există o dinamică proprie a erorii care are tendință să se dilate singură pînă invadăzează alte porturi sănătoase.

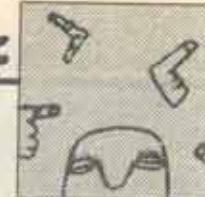
(Continuare în numărul viitor)

Vineri 24 septembrie 1993 Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, răspunzind unei invitații a Fundației Humanitas, s-au întâlnit la Muzeul Tânărului Român cu publicul bucureștean. Tema discuțiilor, de neoclit pentru niște oameni care și-au convertit voința de a nu uita în vocație, a fost, firește, memoria și uitarea. Nu cred să gresesc afirmând că majoritatea participantilor era de acord cu faptul că memoria atrocitatii nu este o fixație resentimentară, ci o premişă a eliberării de ea. Și că, dimpotrivă, uitarea nu poate fi decât un consumămint tacit la criteriile care au făcut posibilă orărea. Pe de altă parte, lipsa de reacție a opiniei publice la impunitatea de care se bucură azi criminalii fostei democrații populare sugerează ideea că teza trezvei memoriei este mai degrabă impopulară. Potrivit acestei reacții de inertie, mai nimerit decât a spune că uitarea este un consumămint vinovat ar fi să vedem în ea un îndemn catartic al înțelepciunii native. De ce să nu uităm în numele reconciliierii umane sau al moralei creștine? În definitiv, să ar putea argumenta, seninătatea vine pe urmele acceptării; iar iertarea este inevitabilă, ea trebuie oricum dată, oricui și pentru orice, de vreme ce Dumnezeu ne-a răscumpărat în vedere ei. Cred că, în cazul dat al revelației monstruozițății, aceste susțineri sunt falacioase. Mai cred că uitarea nu este folositoare nici societății (prin pretinsa reconciliere) și nici individului (prin credință că uitind ne curățăm de păcate). În prima parte a acestui articol voi încerca să infirm teza utilității uitării, denunțând solidaritatea acestei cu trei iluzii foarte încăpăținătoare: iluzia că este cu putință candoarea, iluzia că răul poate fi consumat fără a fi în mod conștient și explicit condamnat și iluzia fiecăruia că el este cel care nu s-a lăsat contaminat cu rău. În fine, în ultima parte mă voi referi la jena muștrătoare pe care o resimțim față de durerile care urlă.

Inocența candorii

Cei care afirmă că seninătatea vine pe urmele acceptării nu gresesc: este o afirmație care privește igiena sufletului fiecăruia. Să te acceptă așa cum ești este în fond un act de inteligență. De aici, pentru înțelepti, urma aequanimitas. Dificultățile apar atunci cind acceptarea sapientă este în mod nepermis extinsă de la datele fundamentale ale lumii la deformitățile ei contingente. Pot accepta nebunia intermitentă a războaielor, dar nu cred că se poate accepta exterminarea sistematică a tuturor celor care au avut demnitățile publice între 1918 și 1945. Se pare, deci, că argumentul să sau cade odată cu semnificația a ceea ce este acceptat. Aceasta se întimplă întrucât cel care acceptă se solidarizează implicit cu o anumită ordine a lucruri. Or, nimeni nu se poate elibera de solidarizarea implicată în acceptare prin refugiu în inocența candorii. De ce? Pentru că, în fond, orice candoare colaborează inevitabil cu forțele care conduc lumea. Sf. Francisc putea practica în bună conștiință inocența candorii numai întrucât el știa precis că lumea în care trăiește este lumea lui Dumnezeu și nicidecum creația Satanei. Într-o lume facută spre a ne pierde, cu siguranță că sfintii serafici ar abandona cu repusie îspitele candorii, în favoarea unei lucidități mefiente, care să arătă după criteriile refuzului și desolidarizării. Inocența candorii este o soluție de salvare numai într-o lume fundamental bună: unde există o altă ordine a firești, acolo candoarea devine impură și își ratează virtutea. Prima iluzie a celui care vrea să ajungă la seninătate prin uitare constă în

H.-R. PATAPIEVICI

Urletul

Perje

eroarea de a crede că o lume a răului radical ar mai putea permite inocență candorii. Cum seninătatea uitării nu este decât celor puri, setea de uitare a impurilor nu poate decât multiplică amintirea din lume.

Cadavrul

Există convingerea că, odată ciclul răului încheiat, epoca deplină culpabilității trebuie lichidată din conștiință mai curind, potrivit superstiției că lucru despre care nu vorbești intră în letargie. Psihologii ar putea glosa indefinit asupra imprevizibilei activității a refuzului. Departe de a fi o salvare, aruncarea în uitare a irezolvatului împinge dezchilibrul psihic spre isterie. Eu însă îndorî să mă refer la lucrul pe care dorim, prin uitare, să îl izgonim din neliniștile noastre: acesta este cadavrul. Anii parantezelor istorice (1948-1989) ne-au lăsat moștenire, între multe alte lucruri aiutoare, între cinci sute de mii și un milion de cadavre. Cred că sunt puține familiile din România care să nu aibă măcar un mort de numărăt. Născut în anii celei de a doua terori, am sentimentul retroactiv de a fi ieșit la iveau în mijlocul unui morman fojgăitor de cadavre. Semn și martor al teribilei monstruozițăți prin care am trecut este acest popor, solemn însăși înțător și mut, de cadavre. Distruse și împrăștiate de călări, aceste neomenite cadavre ne-au intrat tuturor prin porii, contamîndu-ne cu aerul lor fetid și dulceag, decise să rămână pentru noi, care continuăm să tăiem, piatra din capul unghiului, prilejul necunoscut de potenție. Cind ne uităm unii la alții, ne uităm într-un strat de cadavre. Cind ne plimbăm liniștit la Sosea, călcăm pe un strat de cadavre. Cind perorăm în Parlament, dăm din mîini printre resturi mutilate de cadavre. Cind naștem și iubim, scoatem la lumină săpturi asistate de un șir nefărăt de cadavre. Nervozitatea noastră inexplicabilă, semitonul strident care ne alterează vocea te miri cind, ura de sine feroce în care ne măcinăm, – toate acestea sint semnele contaminării noastre cu cadavrele de care nu vrem să știm. Psihanalizii vorbesc de intoarcerea refuzului. Noi trăim, captivi și hipnotizați, revenirea cadavrului.

Răul

Cit timp un grupusc de energumeni terorizează o întreagă societate, distincția dintre victime și călări admite o frumoasă tăietură cartezaiană. Dar cind grupuscule de criminali condiționează reconilierea cu societatea de exterminarea unui segment al ei, și majoritatea societății consimte, atunci atmosfera morală devine irespirabilă, iar distincția dintre victime și călări își pierde claritatea. Consecința practică este imediată: răul nu mai poate fi condamnat cu toată sinceritatea, pentru că

fiecare supraviețuitor al epocii deplină culpabilității are o conștiință dublă. De o parte indignarea abstractă față de crima că atare, de cealaltă parte complicitatea cu opăjunea acelei părți a societății care a acceptat tîrgul. Căci, în fapt, noi nu suntem urmării victimelor (ele au fost transformate în cadavre), noi suntem urmării acelei părți a societății care s-a acomodat cu regimul. Păcatul nostru originar admite următoarea formulare: dacă am supraviețuit, este pentru că undeva s-a comis o trădare. Și, după cum fiecare familie a avut un arestat, în egală măsură a avut și un membru bine plasat în hierarhia puterii, un ștab sau un ștabulet prin care noi toți am participat la niște beneficii profunde mafiotice și vicioase. După răul direct al desființării a urmat răul indirect și perfid al firescului abjecției. Sociabilitatea noastră a fost în mod grotesc coruptă de alterarea părții comunitare a sufletului fiecăruia. Și așa am rămas.

Firește că un asemenea rău diseminat (și împielit) este aproape imposibil de judecat. El poate fi evaluat numai în măsura în care ne lepădăm de el; dar simțul prin care îl sesizăm, pentru a ne separa, este asemenei unui simț estetic care a fost îndelung corupt prin hrănirea lui cu opere de proastă calitate.

Iertarea

Psalmul lui David 31, 5 este formal: iertarea nu poate veni decât după mărturisirea păcatului (mă sfîesc să citez aici Evrei 9, 22, pentru a nu-i șoca pe liber-cugetătorii umanitari sau pe creștini sentimentali). Deși la noi se agită ideea "generoasă" că e imoral să preținzi iertarea (pentru a putea ierta), totuși în legea noastră lucrurile așa sunt scrise. În Evanghelii, cuvîntul grec tradus în limbile moderne prin iertare înseamnă în originală înălțatura. Motivul acestei alegeri e limpede: sensul fundamental al iertării constă într-un act net de separație; prin iertare se înălță păcatul de la păcătos. Iertarea este o remisiune. Nu cred că e indecent să adaug că, potrivit Scripturii, iertarea divină urmează întotdeauna executării pedepsei. Altfel spus, mărturisirea discrimină răul de răușător; abia apoi iertarea vine să sanctioneze separarea, dacă ea e reală: adică dacă s-a ispășit.

Urletul celor morți fără stire

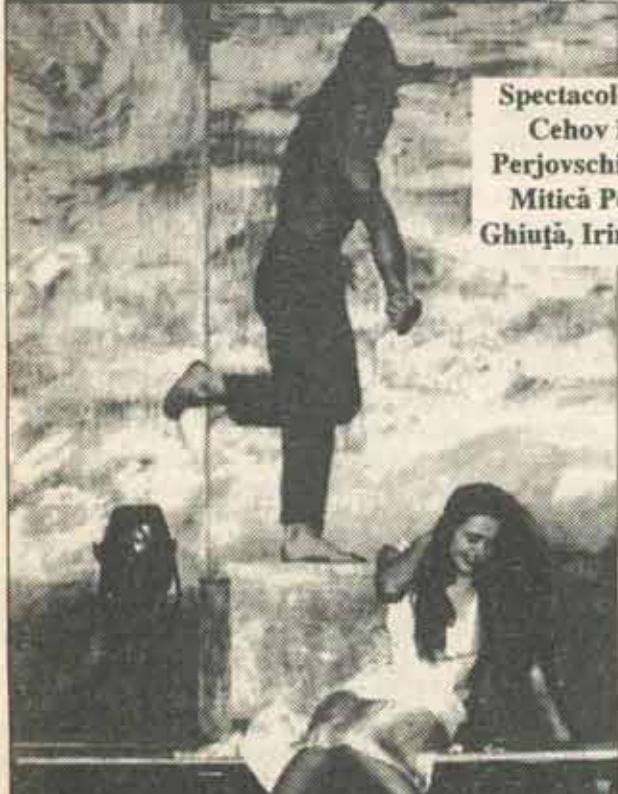
Să ne întoarcem în ziua de 24 septembrie la Muzeul Tânărului Român. Cu siguranță că toți cei care au participat își amintesc un incident pe care probabil toți l-am resimțit ca penibil. În timpul prezentării invitațiilor, o voce din sală accentua, nepoliticos, anumite cuvinte (în special cele legate de orașul comunism). Acea voce, apoi, a luat cuvîntul. (Era un domn Chirăescu, frațele lui Sergiu Filerot, despre care am

afiat de la Virgil Ierunca, mai tîrziu, că a fost un om de un curaj admirabil, care a avut de suferit datorită recititudinii sale, în temniță și alături, în chip atroce.) Discursul era dezlinșat, strident, vădit resentimentar, amestecat cu multe aluvioni impuri, nepoliticos, nedrept și, în fond, grotesc. Sala a reacționat c. promptitudine: ca odinioară provocatorii în Piața Universității, a fost aplaudat și îngrădit. Firește, am resimțit și eu acel amestec bine crescut de jenă și indignare față de "defularea" ca nuca-n perete a aceluia domn. Acasă însă am avut timp să meditez la mizeria suferinței. Toată adolescența am fost obședat de prăbușirea stăpînirii de sine în fața suferinței fizice. Malraux spunea că nimeni nu poate ști dinainte cum va rezista torturii. Suferința fizică îmi inspiră de aceea un respect pe care nu sunt deloc dispus să îl acord așa-zisei suferințe sufletești. M-am gîndit cu neplăcere la felonii ipocriziei mele morale, la mine, moștenitor al supraviețuitorilor, care strîmbam din nas dacă mărturia unei suferințe nu era ambalată estetic. Dacă ar fi avut retorică bună și tonul come il faut, dl. Chirăescu ar fi captat atenția publicului. Dar omul era vizibil dărămat: istovit de eșec și neputință, făcea, prin recriminare, figură de maniac. Asemenei Elisabetei Rizea, el "zbiera că o vacă, nu ca un om". Urechile noastre fine se zbriceau, neplăcut impresionate. M-am gîndit la urletul continuu care străbatea istoria și care și-a rezisit coridoarele de fugă și între ridurile culturii. Ultimul Céline, spre exemplu, este un urlet dezarticulat. Dezarticulat și ei prin suferință, toți acești oameni au fost abia mai tîrziu definitiv desființați, sufletește vorbind, prin trădare. Pentru ei a fost trădarea cea mai cumplită, căci ei își imaginaseră că suferă pentru poporul lor: or, poporul, asemenei codrului de râmurea, nu s-a mai sinchisit de ei, odată scuipăți din pușcării, ca rebuturi. După ce au fost stîlcîți de tortionari, aveau să afle că se mențin lor și ignoră, cind nu li disprețuiesc (pentru că au fost "fraieri"). Serviciul lor, vorba lui Montherlant, fusese perfect inutil. Era încă un motiv pentru a se bucura de stimă. Nu mai puțin, urletul dizarmonic al acelor suferință jujuțite trebuie să recunoască respingea. Probabil însă că aveam de-a face cu încă un exemplu al ipocriziei noastre, a celor care susțin că ne opunem uitării. Dacă uitarea este un consumămint tacit la criteriile care au făcut posibilă orașul, atunci repulsia estetică care mă impiedică să-l ascult pe dl. Chirăescu este solidară cu cei care l-au torturat. În jena mea, acțiunea călărilor se regăsește confirmată.

Morală acestei istorii nu e edificatoare (adică nu înalte). Reacția publicului (și a mea) față de incidentul menționat a infirmat, involuntar, voia noastră comună de a nu uita. Cu toată modestia, cred că trebuie să învățăm de aici lecția prețuirii simple. Martirii sunt de toate felurile: dacă îl prețuim ca martiri, e cu siguranță indecent să îl ascultăm numai pe cei geniali sau pitorești; iar dacă putem îl generoși (ceea ce înseamnă a face sacrificiul de sine), atunci trebuie să îl primim cu placere și pe antipatici, pe pisălogi și pe netaLENȚI. Dacă e vorba de memorie, toți loviții au dreptul la posteritatea ei. Iar în urletul dizarmonic al celui distrus să învățăm (și să învățăm) a prețui contorsionările celei mai atroce suferințe, suferința de sine însuși, cind nimic nu se mai poate schimba. (Va mai dura încă numai foarte puțin timp: apoi vom rămâne numai noi între noi, supraviețuitorii, pleșari ai unui sacrificiu pe care pur și simplu nu l-am priceput.)

Spectacol-eveniment la Teatrul Mic: "Pescărușul" de A.P. Cehov în regia Cătălinae Buzoianu și scenografia Lici Perjovschi. În distribuție: Valeria Seciu, Mircea Albulescu, Mitică Popescu, Gheorghe Visu, Papil Panduru, Monica Ghiuță, Irina Movilă, Cristian Iacob, Ana Ioana Macaria și alții.

Noi apariții

MIRCEA DRIȘCU

CARNET DE CRITIC

EDITURA ARTA

Una din plăcerile intelectuale, dintre cele mai subtile, la care se dedă Mihai Drișcu, așa cum ni se relevă în aceste însemnări, pe lângă umorul și ironia fină, proprii "personajului" (căci să autoconstruiască un personaj), era descoperirea unor precursors sau premonoști pentru diverse tendințe moderne chiar de ultimă oră, ambiția lui fiind să demonstreze că totul a fost spus cîndva și că nimic nou nu este sub soare, nici în materie de teorie sau practică a artelor vizuale.

GH. VIDA

EDITURA HUMANITAS

anunță lansarea cărților cu tiraj bibliofil:

OGLINZILE de Petru Creția

Tirajul bibliofil oferă nouă serigrafii originale semnate de studenți ai clasei de grafică a profesorului Mircea Dumitrescu de la Academia de Artă din București. Exemplarele numerotate de la 121 la 360 conțin cîte o serigrafie originală purtînd semnatura autorului. Volumele din tirajul mare reproduc pe pagina a patra o serigrafie din cele nouă ale TB. "Și alte nouă serigrafii originale din ciclul Oglinzile" este titlul unei mape care însoțește volumul TB. S-au mai tras douăzeci și cinci de afișe, tot în tehnică serigrafică, semnate și numerotate. Serigrafările sunt semnate de: Maria Albani, Crina Atanasiu, Mihaela Dumitru, Elena Hiodec, Doru-Viorel Ivan, Tudor Leșanu, Bogdan Lupescu, Celestina Morar, Mirela-Claudia Năstase, Cornelia Nicolaescu, Radu Olteanu, Ovidiu Panighiantă, Carmen Paraschivescu, Ioana Pirvan, Adriana Popescu, Daniela Sirbu-Parpală, Zorel Suciu, Daniela Trandafir. Editor și concepția grafică - Donca Teodorescu.

JURNALUL DE LA TESCANI de Andrei Pleșu

Tirajul bibliofil oferă nouă gravuri originale, pe hirtie Canson Mi-Teintes, semnate și numerotate de Horia Bernea. Ele au fost executate la atelierul de gravură al lui Mircea Dumitrescu. Editor și concepția grafică - Donca Teodorescu.

Volumele vor fi prezentate de Mihai Oroveanu, Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Teodor Enescu, Petru Creția, Andrei Pleșu. Vor fi de față Horia Bernea și Mircea Dumitrescu.

Lansarea va avea loc vineri 15 octombrie, ora 18, la Sala Dalles și va fi însoțită de o expoziție cu vinzare a unei serii de exemplare de artist (E.A.) ale lucrărilor incluse în volumele bibliofile.

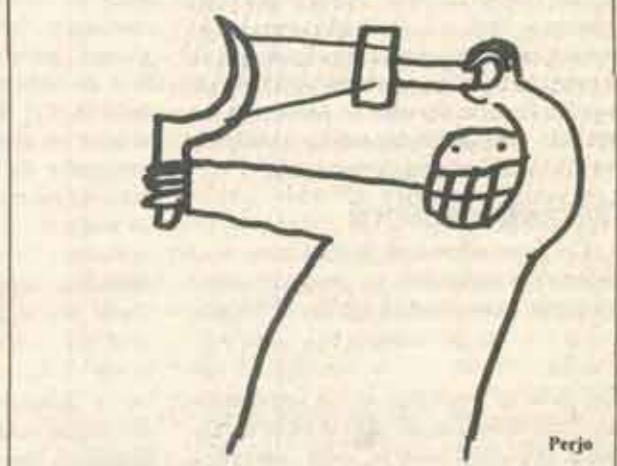
COLECTIA EX LIBRIS

Ultimul serviciu al propagandei de partid

In preambulul Declarației de Independență a Statelor Unite stă scris - cum bine se știe - că omul are drept nu numai la viață și la libertate, dar și la căutarea fericirii. Nu fericirea indivizilor trebuie organizată, deci, de către state, ci doar căutarea ei - înlesnită. Iată ceea ce comunismul a ignorat, pretinzind că societatea preconizată de el poate distribui însăși fericirea. Dar ceea ce a distribuit în realitate a fost teroare, umiliere, nedreptate.

Filmul documentar al lui Dinu Tânase "Condamnă la fericire - experimentul comunist în România", scris și comentat de Vladimir Tismăneanu, descrie în chip patetic faptul că atunci cînd fericirea devine o obligație socială, ea se transformă repede în contrariul ei. Cum obține acest efect însă filmul? Prin montajul ingenios al unor fragmente din jurnalele de actualitate ale epocii ce se întinde din 1945 pînă în 1989. O suită de pelicule destinate a face apologia regimului, a arăta "măretele realizări", a prezenta "viață fericită a maselor muncitoare de la orașe și sate", "rolul înțelept al conducătorilor de partid și de stat" devine, printr-o interesantă inversionsie de semn axiologic o suită de acuze, de demasări sau de ridiculizări ale regimului. Toate stereotipurile, toate clișeele limbii de lemn, toate absurditățile directivelor de partid, imensul kitsch al propagandei ies amplificate, se potențează prin juxtapunere, iar comentariul precis, dens și tăios al lui Vladimir Tismăneanu oferă cadrul și contextul necesare. Prin "Condamnă la fericire", vechiul documentar de propagandă este pus să mai facă un ultim serviciu: să se autodenunțe.

ANDREI CORNEA

Perjo

Revista "Dialog", publicată la Dietzenbach de Cercul democrat al românilor din Germania, prin grija și efortul constant al lui Ion Solacolu, continuă să rămînă una din publicațiile remarcabile ale diasporii intelectuale românești. Sumarul fiecărui număr propune și dezbatе teme de certă actualitate și stringență pentru conștiința politică românească. Numărul din decembrie 1992/aprilie 1993 este dedicat în întregime unui dialog între Stelian Bălănescu și Ion Solacolu pus sub titlu: "Puncte de vedere (sau despre inconsistență miturilor: cazul mișcării legionare)". Numărul din mai/septembrie 1993 cuprinde cunoscutul text al lui Leon Volovici intitulat "Ideologie naționalistă și antisemitism în viață intelectuală românească din anii '30", iar ultimul număr pe octombrie 1993/ianuarie 1994 conține un dialog între Gheorghe Barbul și Ion Solacolu pus de asemenea sub titlu "Puncte de vedere", dar ocupîndu-se de "schimbarea alianțelor României: de la Titulescu la Antonescu".

MAGDA CÂRNECI

SORIN ANTOHI

Aroganța Estului

Vocajă de mediator cultural a lui Gerhardt Csejka pare a se împlini în ultima vreme prin noua serie a revistei *Neue Literatur*, destinată dialogului intelectual internațional. Numărul 2 al seriei, tipărit recent la controversata imprimarie "Concordia", se deschide cu un editorial ce reia tema numărului, "Estul arogant", și este semnat de infatigabilul Csejka, inițiatorul și redactorul-șef al noii aventuri publicistice de limbă germană. El repertoriază cîteva dintre clișeele rezistente ale contactului Est-Vest, divulgind neînțelegerea reciprocă drept sursă comună a aroganței Vestului și a dublului ei polemic, aroganța Estului. În cîteva rînduri, să vrea să comenteze puțin tema numărului, precum și cîteva articole, lăsînd cu oarecare părere de rău altuia o prezentare a bucătăilor literare, datorate lui Hans Magnus Enzensberger (o semnătură ce anunță orizontul de circulație al revistei), lui Jakub Ekier, Zbigniew Machaj, Péter Turcsány, Anka Žagar, Endre Kukorely, Andrej Blatnik. Contribuția lui Kukorely se leagă oarecum, prin montajul fictiune-eseu, de un grupaj semnat de patru tineri autori bulgari, Vladislav Todorov, Anri Kissilenko, Orlin Spasov și Ivan Kristev. Ei sunt membrii unei grupări intelectuale disidente care s-a manifestat la Sofia din 1987 și pînă la Incepîtul lui 1991, Clubul "Synthesis". Pentru cine mai privește spre Sofia cu superioritate, producția acestei grupări aduce o probă a deschiderii și sofisticării unor medii culturale sofioane, influențate de cultura occidentală poststructuralistă, oarecum în spiritul trecerii celor doi bulgari celebrissimi, Tzvetan Todorov și Julia Kristeva, către universuri ideologice mai credibile decît sfingismele pariziene de la '68. Textele publicate de cei patru autori amintiți sunt scurte eseuri în care ceea ce am descoperit în ultimii ani la bulgarii citiți și întîlniți în mai multe culturi se regăsește metonimic: spirit ludic, provocare adesea facilă, idei surprizătoare, perfectă sincronizare cu modele intelectuale, un teribilism ce evocă avangarda interbelică, dar nu e departe nici de feroarea postmodernă. În numărul precedent din *Neue Literatur* apăruse un eseu tipic pentru noul val din cultura bulgară, "Erotik der Geopolitik", amuzant exercițiu filozofic datorat altui fost lider al grupării "Synthesis", Alexander Kiossev.

Am insistat atât asupra puțin cunoscuteilor – la noi – autori bulgari fiindcă am senzația că unii dintre ei se află printre esticii care scriu cel mai bine despre specificitatea spirituală a regiunii. Fiind situații simbolice într-o marginalitate netă, acești bulgari evită

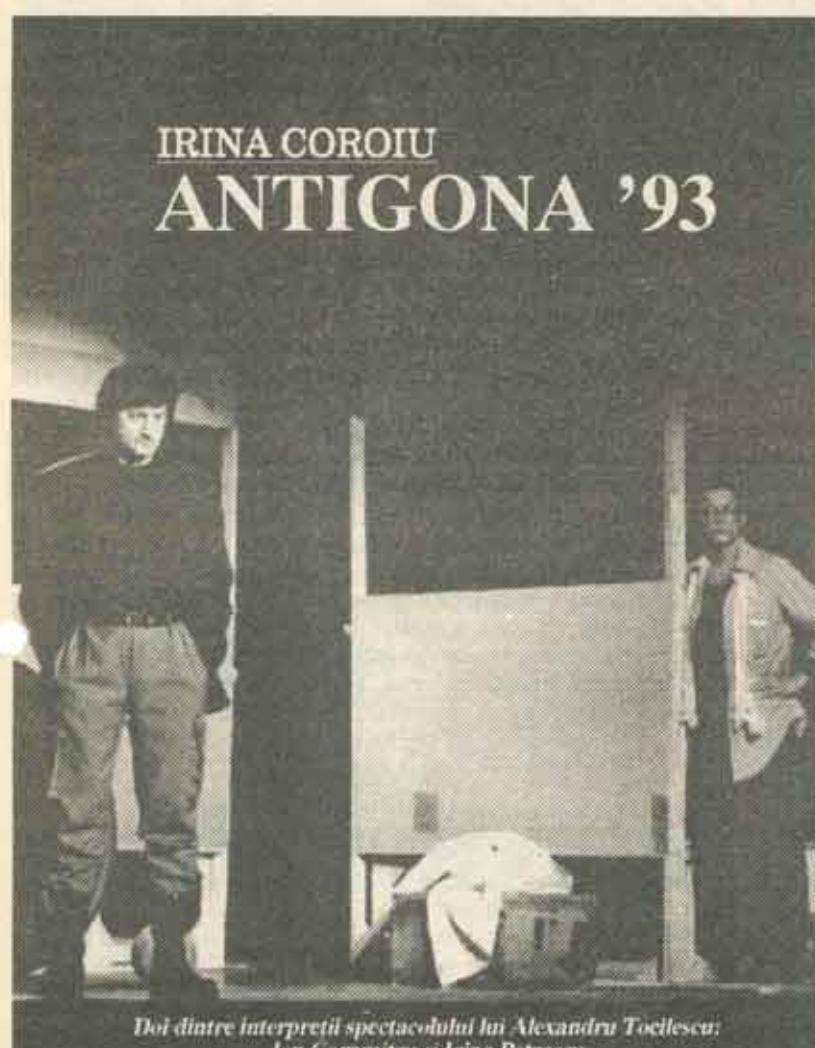
poate mai lesne sterila caznă a românilor de a se strecu în Mitteleuropa prin Banat și Transilvania, simultan cu strădania mai ales "regăteană" de a resuscita fantasmile francofile în forma rizibilă a francofoniei. În consecință, bulgarii depășesc prejudecățile orientalismului (ideologia endemică prin care tot ce e mai estic este mai primitiv, mai antideocratic, mai intolerant etc.) printr-o afirmație, nu printr-o istorie a refuzului ("Nu voi să auz de Europa dumitale!"), dublată de oferă unei identități factice, protocronismul. Autorii bulgari de genul celor numiți aici au inteligență de a scrie pur și simplu în maniera foarte răspîndită a schimburilor intelectuale de azi: de la teme la arhitectura argumentelor, de la retorică și alte dimensiuni ale discursului la referințe, bibliografie și note de subsol, ei au aparență normală a momentului cultural, la care adaugă uneori savoarea, autoironia, chiar tragicul și adîncimea culturii slave clasice. Așa face Ivaylo Ditschev, de pildă, prezent în revistă cu un splendid eseu despre bizarul bibliotecar al Muzeului Rumiantev, numit de Berdiaev "cel mai rus dintre autorii ruși", N.F. Feodorov (1828-1903). Ditschev nu se mulțumește să prezinte ideile lui Feodorov, practic necunoscute în Vest – deși sunt indispensabile înțelegerea unor Soloviov, Dostoevski, Tolstoi etc. –, ci construiește foarte fin un sens modern al bizarei combinații de utopism și creștinism, propriile marelui rus.

Un scurt eseu despre experiența periferiei, de Ivan Rogić Nehajev (Zagreb), o foarte scurtă improvizare de Mircea Dinescu, o versiune germană ușor prescurtată a interviului acordat de Andrei Pleșu în *Adevărul literar și artistic*, precum și textul deja amintit al ungurului Kukorely, fac trecerea spre eseul lui László F. Földényi despre deziluziile și confuzia "întoarcerii în Europa", o intervenție a lui Gáspár Miklós Tamás reluată din celebra revistă *Magyar Narancs* (e titlul nu mai puțin celebrului film "Portocala maghiară", una din cele mai fermecătoare parodii ale "socialismului real"). Următoarea contribuție aparține excelentului Tony Judt, mare specialist al vieții intelectuale franceze (el scrie acum despre rolul simbolic, cultural și politic, pe care-l joacă azi Parisul, cu specială privire asupra iradierii sale în Est), profesor universitar la New York și eminent analist al Estului. Numărul se încheie cu un grupaj de recenzii (în care să remarcă volumul colectiv despre literatura germană din Europa Est-Centrală și de Sud-Est, la care au contribuit substanțial germanii originari din România, Peter Motzan și Stefan Sienert – printre colaboratori se numără însă și mulți alți germani români sau originari din țara noastră).

Am lăsat pentru o discuție finală un frumos eseu erudit semnat de German Ritz (profesor de literatură slavă la Universitatea din Zürich), despre Europa Centrală și postmodernism. Ritz examinează lucrări recente din proza poloneză și slovacă – mai ales pe cele ale lui Konwicki, Kusniecicz, Hrabai și Kundera –, pentru a dezlăguji evoluția paralelă și intersecțiile a două mode culturale recente: noua vogă a ideii de Mitteleuropa și tribulațiile cehe și poloneze ale postmodernismului. Această discuție ar putea fi de interes pentru publicul nostru cultivat, amator de postmodernism după ce corifeii și mentorii Generației '80 au făcut încercări de a sincroniza dezbatările noastre literare cu cele din Vest. German Ritz nu atinge totuși o problemă pe care sper să o pot trata într-o zi: ambiguitatea ideologică fundamentală, chiar confuzia în care postmodernismul a intrat în culturile est-europene. La noi, de exemplu, pe fondul unor ticuri textualiste și cu foarte mică deschidere spre cultură americană (excepțiile sunt în primul rînd Ion Bogdan Leșter și Mircea Cărtărescu), postmodernismul a venit de la francezi, pentru a deveni standardul unor tineri care altminteri îl adorau pe Cioran și – uneori, paradoxal, în același timp – pe Noica, îl frecventau pe Tuțea și priveau nostalgic spre interbelic. Așadar, desprins de fondul său genetic – stînga în criză –, postmodernismul a ajuns la noi fără matricea sa ideologică, păstrându-și, uneori chiar accentuindu-și trăsături ca ironia și autoironia, deconstrucția livrescului, în general spiritul ludic.

În ansamblu, acest nou număr din *Neue Literatur* este o frumoasă surpriză, chiar în raport cu tema anunțată: pe cind aşteptam o reluare a discuției despre aroganțele noastre complexate, de tipul slavofiliei sau protocronismului, am avut privilegiul unei revelații – Estul are și o aroganță "bună" (cum ar fi spus, poate, Noica), saturată de cultură și în fond pozitivă. Adevărată oferă culturală a unui tărîm inclinat mai mult să primească.

IRINA COROIU ANTIGONA '93

Două dintre interpreți spectacolului lui Alexandru Tocilescu: Ion Caramitru și Irina Petrescu

Zehn Jahre Neue Literatur

Zeitung für Übersetzungen und Kulturkritik

HANS MAGNUS ENZENSBERGER
JAKOB EKIER
ZBIGNIEW MACHAJ
VLADISLAV TODOROV
ANRI KISSILENO
OLEK SPASOW
IVAN KRISTEV
PÉTER TURCSÁNY
ANKA ŽAGAR
MIRCEA DINESCU
ANDREJ BLATNIK
SOPHIA KUKORELY

Arroganter Osten

ANDREI PLEȘU
DÁVALO OTTÓVÉRY
LAJOS F. FÖLDÉNYI
GÁSPÁR MIKLÓS TAMÁS
TONY JUDT
OSMANA KITTE

2

Spectatorul va fi agresat (la figurat) la această reprezentare a sfîrșitului de secol XX cu Antigona, piesă a cărei acțiune a fost fixată de Sofocle în anul 442 înainte de Hristos.

Pe scena-arena a Teatrului "Bulandra" decorul sugerează drept cîmp de luptă virtual caldarimul unei piețe de oriunde (scenografia – Dan Jitianu), costumele (Anca Păslaru) sunt cele ale străzii, iar replicile au fost curățate de arhaisme (adaptare – Bogdan Ghiu, după traducerea lui George Fotino). Insolita vizionare regizorală a lui Alexandru Tocilescu și-a aflat sprînjul principal în muzică (George Marcu), transformînd ad-hoc reprezentarea într-o operă rock. Adică exact genul cel mai agreat de tineret care, conectat la acutele percuționistului (Lucian Maxim), poate să vibreze intens, patetic, intrînd în rezonanță cu povestea semenilor de peste vescuri, atât de asemănătoare cu a celor de peste graniță sau de peste drum. Trecerea rampei e asigurată de songuri. Intervențiile corului astfel metamorfozate creează un fluid de compasiune față de masa amorfă a unui *demos* format totuși din individualități, însă lipsiți de curajul atitudinii, anchilozați într-un comportament gregar, mulțumindu-se cu un colț de pline și un pahar de vodcă. Jocul cu mingea le dă iluzia că li se permit și distractii după instrucția fortății.

Stupiditatea războiului fratricid nu mai este sesizată, mizeria a intrat în rutina cotidianului, iar la ordine se răspunde fără obiectiv.

În aceste condiții, Antigona, aproape o copilă, își înmormîntă fratele învinis lăsat pradă sălbăticijunilor, sfidînd interdicția dras-

tică și pedeapsa capitală hotărîte de Creon, unchiul ei ajuns la conducerea Tebei.

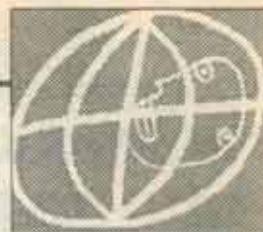
Inițial conflictul se naștea din ciocnirea a două atitudini morale, justificate ambele. Cea a regelui prin faptul că reprezintă ordinea statală. Cea a Antigonei prin convingerea că legile nescrise ale omeniei trebuie respectate.

Treptat a inceput să primeze interpretarea politică: autoritatea arbitrară și abuzivă s-a identificat cu totalitarismul, iar rezistența care i se opune a fost assimilată democrației. Gestul eroinei și-a cîștigat legitimitatea pentru că reflectă părerea majorității. În vreme ce Creon se denunță singur ca tiran atunci cînd afirmă categoric: "Țara e a celui ce o conduce". Aplicîndu-i lui Creon o mască cvasi-grotescă, Ion Caramitru stigmatizează inflexibilitatea personajului care sacrifică și viața propriului fiu (Hemon, Mihai Călin) și pe cea a soției (Euridice, Irina Petrescu). Protagonista, studenta Crina Mureșan, reușește să-și încarce eroina de tensiunea dramatică, moștenire a familiei Labdacizilor, și, pentru încă o dată, să o facă pe Antigona să triumfe dincolo de moarte.

Consecințele nefaste ale excesului de putere sunt anticipate de profetiile lui Tiresias, pe care Florian Pitti îl înfatisează ca emanăție organică a conștiinței colective ce încearcă să învingă transa orbirii generice.

Momentul de solidaritate la plingerea morților e scurt. Dezastrul care urmează condamnă la pieire toată suflarea părășă la atentatul împotriva umanității.

Un incitant spectacol-proces intentat intoleranței, obtuzității, aberației.

ION MIRON DAMIAN

Noile reglementări ale azilului politic și acordarea dreptului de sedere

După ce și-a văzut proiectul de lege "privitor la stăpînirea emigratiei, în condițiile de intrare, primire și sejur a străinilor în Franță" votat la mijlocul lunii iunie, după 4 zile de dezbatere aprige, cu o majoritate zdobitoare (480 voturi pentru, 80 contra) în Parlamentul francez, Charles Pasqua a crezut că poate pleca linistit în vacanță. Eroare. După doar două zile de deliberări, vineri 18 august, Consiliul constituțional francez, căruia li s-a fusesă dat spre aprobare proiectul votat, a hotărât printre-o decizie de cca. 40 pagini (lungime foarte mare pentru un astfel de act) anularea și amputarea a 8 articole din respectiva lege. Amendat și răs-amendat, proiectul acestei legi a fost prezentat de Charles Pasqua proaspăt alesului Parlament francez. Însă decizia Consiliului constituțional, (vehement criticată de Pasqua) pune în discuție însăși Constituția franceză. Într-adevăr, în urma cenzurii Consiliului constituțional, ministrul de Interne a cerut modificarea Constituției, motivându-si cererea prin incapacitatea guvernului de a aplica convenția de la Schengen în caz că legea nu va fi aprobată. Neconvins că este vorba de o cerere bine fundamentată, președintele Mitterrand i-a sugerat primului-ministrului Balladur să consulte părerea Consiliului de Stat despre oportunitatea revizuirii Constituției, lucru pe care acesta l-a și făcut.

Până la eventuala hotărire a Consiliului de Stat de revizuire a Constituției (hotărire fără de care va trebui schimbăț legea), să trecem pe scurt în revistă principalele articole din mult controversata lege și amputările efectuate prin decizia din 13 august.

Să reamintim mai întâi întâia noii legi, după chiar spusele ministrului de Interne: "imigratie zero" (scop total irealist, ce a și fost rectificat ulterior, mai degrabă din motive diplomatice, în "imigratie clandestină zero"). Nu e mai puțin adevarat că în condițiile în care șomajul crește vertiginos chiar și după schimbarea guvernului (cca. 300.000 de noi șomeri în ultimele cinci luni) e mai ușor să declari "imigratie zero" decât "șomaj zero".

Preambulul Constituției din 1945 (pe care se bazează cea din 1958) sublinia importanța dreptului la azil. Noua lege o modifică însă, și, pe baza acestui argument, va interveni cenzura Consiliului constituțional. De acum încolo azilantul va fi tratat ca orice alt emigrant, situația sa fiind regătită, până la intrarea în vigoare a noii legi, de texte internaționale și circulare. În afară de ordonanța din '45 pentru aplicarea noii legi ar trebui modificate codurile civile ale familiei, ale securității sociale, ale sănătății, penale și de procedură penală.

Pe cine privește acest proiect ce urmărește "stoparea fluxului migrator"? Proiectul o spune explicit: pe cei 25.000 de muncitori permanenti, angajați în întreprinderile franceze (1/3 din ei sunt europeni), cele 35.000 de persoane venite pentru reîntregirea familiei, pe cei 30.000 de străini ce se căsătoresc cu francezi, pe cei 15.000 de refugiați conform Convenției de la Geneva. Pe lîngă aceste cifre anuale trebuie adăugati și cei 200.000-500.000 de clandestini, aceste ultime cifre fiind avansate de Pasqua, și, bineînțeles, studenți (cei mai afectați de această lege), sezoniști și cei cu cerere de azil depusă dar nerezolvată încă.

Dreptul la azil

Ministerul de Interne va putea refuza celuia ce cere azil cartea de sejur provizorie, act fără de care cel în cauză nu și va putea depune dosarul la OFPRA (Oficiul Francez Pentru Refugiați și Apațirii). Refuzul poate fi declarat în caz că se constată o fraudă sau dacă cel ce depune cerere a tranzitat printre altă țară semnată la Convenție de la Schengen înainte de a ajunge în Franță (de exemplu, dacă un musulman bosniac, vrind să emigreze în Franță, își falsifică viză – drumul spre eventualul consulat francez de la Sarajevo fiind împinzit de snipers – și pe deasupra în

drum spre Franță a mai tranzitat prin Germania, își va vedea cu siguranță cererea respinsă).

Consiliul constituțional a cenzurat articolul estimând că "oricare ar fi condițiile de aplicare a convenției de la Schengen, Republica franceză are datoria să asigure pe teritoriul ei respectul dreptului la azil".

Reîntregirea familiei

Străinul va trebui să aștepte 2 ani (pînă acum aștepta doar unul) înainte de a-și putea chema familia în Franță. În plus, chemarea se va face obligatoriu dintr-o dată pentru întreaga familie și doar dacă cel din Franță este capabil să ofere membrilor familiei condiții materiale suficiente și o casă comparabilă cu cea a unei familiile franceze la fel de numeroase, condiții practic imposibil de reunit în doi ani pentru un tată și trei copii. Excepțiile vor fi rare și vor ține cont de interesul copiilor. Este interzisă reîntregirea familiei poligamilor (chiar dacă ei în fapt trăiesc monogamic) și studentilor.

Articolul a fost cenzurat de Consiliul constituțional pe motiv că "nu recunoaște caracterul general al dreptului la reîntregirea familiei afirmat în preambulul Constituției din '45". De asemenea, Consiliul estimează că "durata de 2 ani impusă oricărui străin înainte de a putea să-și cheme noul consort după anularea sau dizolvarea unei căsătorii precedente nu recunoaște dreptul la o viață familială normală".

Îndepărțarea de teritoriu

Expulzările vor fi însoțite de o interdicție pe o perioadă de un an de intrare în teritoriul francez. Aceste măsuri pot fi extinse și la categorii de străini protejați (părinți de copii francezi, consort de mai puțin de un an al unui francez, student în Franță de mai mult de 10 ani) "prin decizie specială și motivată în caz de amenințare a ordinii publice". În așteptarea repatri-

rii, străinul poate fi încarcerat timp de 7 zile, chiar dacă nu are acte de identitate. El poate depune recurs în fața magistratilor Comisiei de expulzări, dar avizul acestora nu va fi decît consultativ.

Expulzarea automată pe o perioadă de un an, indiferent de fapta săvîrșită, i-a determinat pe cei din Consiliul constituțional să cenzureze articolul pe baza punctului 8 al Declarației Drepturilor Omului ce spune că "legea trebuie să stabilească doar pedepse stricte și evident necesare".

Căsătorii mixte

Primarii vor putea să refuse o ceremonie de căsătorie dacă nu sunt convingi de sinceritatea unionii. El vor prezenta cazul procurorului, care la rîndul său va deschide o anchetă care nu va putea să dureze însă mai mult de 3 luni. În caz de acceptare a căsătoriei, consortul străin nu va căpăta carte de rezident decât

după un an de viață în comun (dacă va sta însă fără cartea respectivă va intra în ilegalitate și deci va fi expulzat pe o perioadă de un an...).

Articol cenzurat în întregime. Consiliul apreciază că "subordonind celebrarea căsătoriei unor condiții prealabile, dispozițiile legale nu recunosc principiul libertății căsătoriei, care este una din componentele libertății individuale".

Protectia socială

Noua lege prevede ca celor fără acte în regulă să li se acorde doar îngrijiri spitalești. Pentru aceasta, companiile de asigurări vor avea acces la fișierele politiei pentru a verifica regularitatea sejurului unui străin (astfel, de exemplu, bolnavii TBC – boala practic eradicată în Franță –, cancer și SIDA nu vor mai obține îngrijiri medicale decât în faza finală a bolii, cind se vor prezenta pentru internare). Asociații umanitare – Médecins du monde sau Médecins sans frontières – în grija căror vor cădea acești bolnavi clandestini, cit și o parte din sindicatele de medici au protestat față de această "ineptie sanitară ce va periclită situația sănătății publice". Totodată, medicii au subliniat faptul că "jurământul lui Hippocrat îl obligă pe medic să acorde îngrijiri medicale oricărui bolnav, indiferent de situația sa administrativă". În final, s-a hotărât acordarea îngrijirilor necesare clandestinilor care pot dovedi că trăiesc în Franță de mai mult de 3 ani.

Asupra acestui articol, Consiliul și-a exprimat rezerve, amintind tot de preambulul Constituției din '45, în care se spune că "orice ființă umană ce datorită virstei sale, a stării sale fizice sau mentale sau a situației sale economice se vede în imposibilitatea să lucreze, are dreptul să obțină de la colectivitate mijloace convenabile de existență".

În scrisoarea de demisie prezentată a două zi după votarea legii, Pierre-Louis Rémy, președintele Oficiului de Migrări Internaționale, a spus: "Nu cred că cetățenii noștri ce se duc să lucreze în străinătate li s-ar părea legitime astfel de restricții hotărite de țara gazdă".

Dacă la legea emigratiei mai adăugăm și legea controalelor de identitate (aceasta fiind acceptată de Consiliul constituțional, dar cu mari rezerve), votată tot înainte de vacanța parlamentară (și cu aceeași majoritate – 482 pentru, 90 contra), ne putem face ușor o imagine a situației străinilor ce vin în Franță chiar și în situație regulamentară. De altfel, o angajată în unui centru de înregistrare a străinilor (unde se prezintă și cei cu acte în regulă și cei fără) declara de curind unui cotidian francez că a primit instrucțiuni să fie dezagreabilă cu cei ce se prezintă la ea.

Recenta decizie a Consiliului constituțional amputeză legea Pasqua, dar nu o înlătură. Cind peste tot în Franță se pune problema restricțiilor bugetare, de unde va scoate Pasqua banii pentru a-și pune în aplicare costisitorul proiect – ce nu va afecta decât cîteva mii de străini, dar va mai produce în plus cîteva mii de clandestini – nu se știe încă.

Notă:

Convenția de la Schengen (Luxemburg) a fost semnată în 1985 de 5 țări ale Comunității Europene, printre care și Franță. În 1990, la Dublin (Irlanda) s-a semnat o altă convenție ce preia dispozițiile de la Schengen, dar care a fost ratificată de toate țările Comunității. Aplicabile începând cu 1 decembrie 1993, condițiile din Convenție se bazează pe un principiu simplu: străinul care să-văză cu cerere de azil refuzată într-o țară a Comunității nu mai poate depune o altă cerere într-o altă țară membră. De asemenea, cererea poate fi refuzată dacă azilantul a tranzitat printr-o țară a Comunității ce-l putea primi.

Problemele pe care le supune Pasqua Consiliului de Stat sunt următoarele: dacă după cenzura Consiliului constituțional Convenția de la Schengen mai este sau nu constituțională (el susține că nu, de unde și propunerea revizuirii Constituției) și dacă ea mai este aplicabilă (răspunsul este tot nu în viziunea lui Pasqua). În așteptarea deciziei Consiliului de Stat, polemica rămîne deschisă iar Pasqua – cu coșmaruri, în ideea că ar putea să-i schimbe cîteva legea.

ATENȚIE! Noul nostru număr de tel./fax este 311.22.08

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Horia Pepine (publicist comentator), Oana Armeanu (actualitate culturală), Marian Chiriac (actualitate politică), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Alexandru Cirip (corectură), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Ioan Condor, Mihnea Chișiu, Flori Sava (difuzare), Maria Filip (curier). Responsabil de număr: Rodica Palade

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 614.17.76, Tel/fax 311.22.08

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC" SA
Calea Plevna 114
Teho-redactare
compozitoriză
Adrian Baltag
Revista "22"